BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 15 MART 1988 SAYI: 317

Özal, MİT ve Zıkkım

Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel çöküntünün boyutları her geçen gün yeni yeni olaylarla kendisini gösteriyor.

Ekonomide 4 Şubat kararları Özal ekonomisinin iflasının ve tekelci sermayenin bunalımının çıkışsızlığının yeni bir ikrarı olurken, siyasal arenada skandallar birbirini izlemeye devam ediyor. Seçimlerden sonra Savunma Bakanlığına getirilen Ercan Vuralhan'ın, şirket ortaklığı, yabancı firma temsilciliği ve devlet mübayaalarında o firmalar lehine yaptığı usulsüzlük ve yolsuzluk olayının yankıları sürerken, basına yansıtılan MİT raporu, eski Genelkurmay Başkanı, eski İstanbul şimdiki İzmir Valisi, birçok önemli polis şefi, Evren'in damadı ve güvenlik danışmanı, eski DYP Başkanı dahil birçok kişiyi birbirine düşürüyor, ortaya kimin elinin kimin cebinde olduğu sorusunu sorduracak bir kepazelikler silsilesi çıkıyor, bu vesileyle yapılan açıklamalar ve karşılıklı suçlamalar ortalığı daha çok karıştırırken, kamuoyunun daha önceden tanıdığı bir kadın konsolos, içinde kendisinin de yer aldığı bir "operasyon"u —Semra Özal'ın talimatı üzerine, Zeynep Özal'ın nişanlısıyla evlenmesini önlemek üzere nişanlısının MİT elemanları tarafından kaçırılma planını— ve MİT'de dönen bir takım dolapları açıklıyordu. Kamuoyunda bu olay tartışılırken, Vuralhan hakkındaki önergenin Meclis'te görüşüldüğü günün akşamı televizyonun ana haber saatinde ilk haber olarak ve tam 28 dakika süreyle bir Türk doktorunun kansere nasıl çare bulduğu anlatılıyor, yüzbinlerce kanserli hasta ve onların milyonları bulan yakını ümitlendiriliyordu. Bu ümitlendirme astımlı hastaları bile etkiliyor ve bir tanesi zakkum içip ölüyor, bir kanserli hasta da komaya giriyordu. İnsanlığı kanserden kurtarma şerefinin Türklere ait olacağı K.Evren başta olmak üzere çokları tarafından iddia edilirken, işadamlarımızın sağlık için zararlı sanayi artıklarını, zehirli çöpleri Avrupa'dan aldıkları ve en büyük ithalatçının ise Korkut Özal olduğuna dair haberler sürüyordu. Bu arada Davos şovunu bitiren Özal Mısır'a gidiyor, böylece Davos öncesinde ve sırasında yayılan Türkiye'nin bölgede oynayacağı önemli rolün ekonomiye de çare bulacağı, hatta ülkenin muazzam bir ekonomik güç haline geleceği, Papandreu'nun çıkarlarının ise Türkiye'ye yakınlaşmaktan ve Özal'ı izlemekten geçtiği, bu sayede Türkiye'nin Ortadoğu'da elde edeceği büyük ekonomik avantajlardan ve servetten Yunanistan'ın da yararlanacağı (kısacası Özal'ın Türkiye'yi kurtardığı gibi, Yunanistan'ı da kurtarabileceği) yolundaki kendi savlarını doğrulamaya çalışıyor, vesaire vesaire...

Bütün bu olaylar zaten bildiğimiz asıl gerçeği, **devletin tefessüh** etmesini, içinde bulunulan toplumsal keşmekeşi, kurumlarıyla değer ölçüleriyle tüm toplumun geçirdiği büyük sarsıntıyı ve ekonomik kaosu göstermektedir. Bu yüzden andığımız olayların hiç birisi şaşırtıcı bir karakter taşımamakla birlikte, bu olayların tek tek üzerinde durmamak, "bunlar tekelci sermayenin ve onun faşist rejiminin Türkiye'yi getirdiği noktanın birer yansımalarıdır" deyip geçmek doğru olmaz. Bu nedenle, bu yazımızda güncel olayların en önemli ikisini, MİT raporuyla, "zakkum olayı"nı ele almak istiyoruz.

MİT RAPORU MESELESİ

Kamuoyuna yansıyan MİT raporu, aralarında askerlerin, valilerin, polis şeflerinin, kimi politikacıların da bulunduğu "önemli kişiler"in gangsterlerle ilişkilerini sergilemesi bakımından önemli. Bu raporun hazırlanması ve dışarı sızdırılması ise devletin içindeki klikleşmelerin, MİT ve polis teşkilatı içindeki kavgalarının bir yansıması.

Raporun, artık herkes kanıksadığı için olacak, öne çıkarılmayan açıklamalarından birisi Tahsin Şahinkaya'nın, gangsterlerden Sarı Avni, Liceli Behçet, Dündar Kılıç, aynı dünyanın adamlarından "Gazinocular Kralı" Fahrettin Aslan'la ortak iş yaptığı.

Liceli Behçet (Cantürk) 1984 yılında babalar arası çekişmede karşı tarafın devlette ağır basması nedeniyle büyük bir uyuşturucu madde ticareti iddiasıyla Diyarbakır'da gözaltına alındığında polislere "siz beni sorguya çekemezsiniz, söyleyin de generalleriniz gelsin" dediği için soruşturma alelacele Ankara'ya alınmıştı. Cantürk'ün Ankara'daki yaptığı açıklamalar da basından gizli tutulmuştu. MİT raporunda sözü edilen Ankara'daki ifade bantlarında ve zabıtlara geçirilmeyen bant çözümlerinde adı geçen generallerden birisinin Tahsin Şahinkaya olduğu zaten o sıralarda duyulmuştu. Diğer generallerin adını saklı tutan rapor Şahinka-

ya'nın adını ve ilişkilerini vermekle yetinmiş olmalı.

12 Eylül darbesi sırasında İstanbul Sıkıyönetim Komutanı olan, daha sonra MGK Genel Sekreterliğine, oradan da Genelkurmay Başkanlığına getirilen Necdet Üruğ'un oğlunun "yer altı dünyasıyla" ilişkileri, Dündar Kılıç'dan madenocağı devralması, bu olayın içinde o zamanki İstanbul Sıkıyönetim Adli Müşaviri ile, DİSK davasına bakan mahkeme yargıçlarından birisinin de bulunması, bir uyuşturucu kaçakçısının karısının Genelkurmay Başkanlığı sırasında Üruğ'la telefonla konuşması, onu ziyaret etmesi, gene Üruğ'un Sıkıyönetim Komutanlığı sırasında İstanbul Emniyet Müdürü Şükrü Balcı'nın gangster ilişkileriyle ilgili iddiaları ve soruşturmaları örtbas etmesi, raporda yer alan hususlar arasında. (Bu konudaki iddiaların arasında göze batmayan bir detay da, MİT'in Genelkurmay Başkanlarının da telefonunu dinlemesi).

Vali Nevzat Ayaz'ın ise daha çiçeği burnunda polislik mesleğine başladığı yıllardan beri gazinocularla, fuhuşçularla ilişkisinin bulunduğu belirtiliyor, Şükrü Balcı'nın emniyet müdürü kendisinin vali olduğu dönemde gangsterlerle içli dışlı süren ilişkilerin bir kısmı dile getiriliyor.

Diğer polis şeflerinin bu tür sayısız ilişkilerinin yanısıra, DYP'li politikacılardan Cindoruk'un iş ortaklarına ya da müvekkillerine ait sorunları çözmek için MİT görevlilerini devreye soktuğu, örneğin gümrüğün izin vermediği bir gemi boşaltma işlemini o zamanki MİT Bölge Başkanının emriyle yaptırttığı; gene DYP'den Sadettin Bilgiç'in de Kürt Hasan'la iş yaptığı rapordaki iddialar arasında yer alıyor.

Yukarıda özetlediklerimiz adıgeçen raporun basına yansıyan kısmı içinde bulunuyor. Raporda aynı zamanda İstanbul-Ankara polis teşkilatları, ya da İstanbul emniyetindeki değişik şubeler ve gruplaşmalar arasındaki kavgalardan da söz edildiği anlaşılıyor.

Kavgaların MİT içindekilerine ait olanı ise rapor basında sözkonusu edilmeye başlandıktan sonra ortaya çıktı. Raporun MİT tepesindeki dört kişi tarafından hazırlandığı, bunlar arasında Kenan Evren'in damadının da bulunduğu, raporu basına damat beyin sızdırdığı, raporun hazırlatılması emrini ise bizzat Özal'ın verdiği iddia edildi. N.Üruğ ise daha önceden "mezara kadar kendisiyle birlikte götüreceğini" söylediği bazı sırları açıklamak üzere hatıralarını yazacağını belirtti.

Olayın basındaki tartışmalarına katılan kadın konsolos MİT içi kavgalar konusunda bazı bildiklerini açıkladı. Eski MİT'çilerden, 12 Mart kabinesinin başbakan yardımcısı 12 Eylül'de Evren'in danışmanı Sadi Koçaş ise ortaya çıkıp Evren'in "MİT'i islah etmek" için kendisine yetki vermesini istedi. Koçaş bu arada "12 Mart'ta MİT CİA ile içiçedir" dedi, MİT'in MOSSAD'la da bağıntı içinde bulunduğunu bu içiçeliğin olmaması gerektiğini, fakat önlenemediğini söyledi.

Olayın basında yer alış biçimi ve muhalefetin konuya bakışı ise başka olumsuzlukların ifadesi oldu. Örneğin gazetelerin çoğu raporun öncelikle Emel Sayın'a kadar uzanan magazin kısmıyla ilgilendiler.

Meselenin belden aşağı tartışmalara, yorumlara çekilmesi bizce sırf olayın basın tarafından saptırılması değil, Türkiye'de bu konuda varolduğu herkesçe bilinen genel bir düzeysizliğin sonucuydu.

Boyalı basın elbette ki olayın sansasyonel magazin yönleriyle ilgilenecekti, ama parlamentodaki muhalefet partilerinin yaklaşımları da konunun özüne inmekten çok uzak kaldı. Örneğin sosyal demokrat olması nedeniyle demokratik bir devleti savunması gereken SHP, MİT'in böyle özel şeylerle uğraşmamasını, bu hususların devletin güvenlik konularını ilgilendirmediğini söyledi. E.İnönü bir Meclis araştırmasıyla "rapor nasıl yazılmış, kimler bunu istemişler, niçin şimdi sızdırılıyor, maksat nedir, ortaya çıkarılmalıdır, MİT içinde örgüt başkanının haberi olmayan çalışmalar yapılıyor, gruplar oluşuyor, bu şekilde kişisel çıkarlar için, kişisel ilerlemeler için MİT örgütü kullanılır hale getirilirse bundan devletin temel güvenliği zarar görür" diyerek görüşünü bu şekilde ortaya koydu, yani eleştirilerini bu rapor ve onunla bağlantılı bir takım olguları kınamakla sınırladı. MİT'in "devletin güvenliği" işleriyle ilgilenmesini savunmakla da, esasında MİT'i savunmuş oldu. Zira MİT'-in "asıl işi" olan "devletin güvenliği"ni nasıl sağladığı çok iyi bilinmektedir: İşkenceci, kanlı ve kanundışı bir örgüttür, her türlü insanlık dışı uygulamanın sahibidir, sol ve tüm demokratik güçler üzerinde, yüzbinlerce işçi, emekçi, aydın, öğrenci üzerinde burjuva devletinin asli terör örgütüdür. Bu gerçekleri dile getirmeyen her türlü eleştiri, MİT sorununun özüne inmekten çok uzak kalır.

Adı geçen rapor MİT'in **aynı zamanda** ne gibi işlerle de uğraştığını göstermiştir, fakat sayın İnönü'nün sözünü ettiği "asli işler" demokrasi açısından asıl hayati önemi taşıyan niteliktedir.

MİT bir siyasal örgüttür. Kendisini devletin asli sahibi görür. MİT "devlet içinde devlettir" demek bile bu konuda yetersiz kalmaktadır. Başına buyruk, astığı astık, kestiği kestik bir kuruluştur. Orduyu, polisi, devlet dairelerini, daha pekçok kurumu kontrolü altında tutar; elçilerin, konsolosların, vali ve kaymakamların, polis şeflerinin tayinlerinden, generallerin, yüksek dereceli memurların tayinlerine kadar, herşeyde söz sahibi olan MİT 12 Eylül'den sonra çıkartılan "güvenlik soruşturması" uygulaması ile en küçük memurların, özel sektöre girecek elemanların, işçilerin bile vizesini elinde tutmaktadır. Dahası da, MİT kabine listeleri üzerinde dahi veto hakkına sahiptir, bir kabine listesinin Köşk'ten onaylanması demek MİT'in tasvibini almak demektir, vb.

Hatırlanacak olursa MİT'in 12 Mart döneminde Cumhurbaşkanının bile telefonlarını dinlediği, onun kimlerle hangi temaslar içinde bulunduğunun saptandığı sonradan açıklanmıştı. Başbakan N. Erim'in de oğlunun kanlı gömleğini alıp huzuruna gelen bir anneye "daha çok konuşamam, bu oda dinleniyor" dediği bilinir.

Dahası da, MİT askeri darbelerin de örgütleyicisi ve tertipçisidir.

Ve nihayet MİT'in CİA ile içiçe 12

Eylül öncesindeki terörün baş tezgahçısı olduğu, faşist milliyetçi hareket militanlarının MİT'le bağlantıları kimsenin meçhulü değildir. Nitekim Ağca'nın askeri hapishaneden MİT tarafından kaçırıldığının bilinmesine ilaveten, onun yurtdışına çıkmasını sağlayan pasaportun da kendisine MİT tarafından temin edildiğini günlük basın yazmıştır.

Kısacası kendisini her şeyin üstünde gören ve davranan MİT ülkemizde hem faşist sokak terörünün baş tertipçisidir, hem de faşist devlet terörünün örgütleyicisi ve yürütücüsüdür.

Eğer demokratik nitelikli bir parti demokratik bir görev olarak meselenin üzerine gidecekse, MİT konusunun tam da kamuoyunda bu denli yoğun bir şekilde tartışıldığı ortamda MİT'in asıl **siyasi işlevi** üzerinde durmalıdır. MİT'in suçlarını sadece iç klikleşmelere, bir takım MİT'çilerin ve onlarla bağlantılı devlet görevlilerinin kirli ilişkilerine indirgemek ve MİT'çilerin bu tür işlerini kınarken, onun asli işlevi olan **siyasal suçlarını** işkence, terör, cinayet ve provokasyon uygulamalarını gündeme getirmemek, MİT'e muhalefet etmek değil, "devlet güvenliği" adı altında MİT'in siyasi fonksiyonunu savunur duruma düşmektir.

Son MİT olayıyla ilgili olarak solu ilgilendiren bir noktayı daha hatırlatmakta yarar görüyoruz. Adı geçen raporu MİT'ten alıp yayınlayan dergi Türkiye'de adı sola çıkmış bir grubun siyasal çizgisi ve görüşleri doğrultusundadır. Sözkonusu habere imzasını koyan muhabir ise bir şahıs hakkında bilgi almak için "MİT'le temasa geçtiğini", kendisinin Ankara'da kaldığı otelden MİT mensuplarınca MİT karargahına götürüldüğünü, orada üst düzey yetkililerinin bulunduğunu, odadaki en yetkili MİT görevlisinin raporu dört saat süreyle kendisine okuttuğunu, bu olayın dört ay kadar önce cereyan ettiğini açıklıyor. Anılan siyasal çevrenin MİT'le yakın ilişkileri, 12 Eylül öncesinde çıkardıkları günlük gazetede yer alan haberlerden, ihbar nitelikli çeşitli yayınlardan, yazı serilerinden de bilinmekteydi. Şimdi bu derginin baş yazarı olarak ortaya çıkan Doğu Perinçek basın toplantısında, MİT mensupları arasında geçen bir telefon konuşmasının bandını bile dinletecek kadar zengin ilişkilere sahip bulunduğunu kanıtlamıştır. Böylece, Doğu Perinçek'in iki yıl süreyle solun değişik kişileri nezdindeki sosyalist parti kurma girişimleri sonucunda yalnız bırakılmasının isabeti ve haklılığı bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bu demektir ki, böyle bir partinin tepesini kontrol ve manipüle eden bir takım kişilerin karanlık ilişkileri zaten bilindiği halde onun kurulmasını TİP ve TKP adına "olumlu bir gelişim" olarak niteleyen bir bildirinin yayınlanması bir talihsizlik olmuştur. Cumhuriyet başsavcılığının bu parti aleyhinde dava açma girişiminde bulunması, sözü edilen partilerin sola karşı ideolojik ve politik provokasyon işlevi taşıdığı gerçeğini ortadan kaldırmaz. Tıpkı bu partinin devlet tarafından kapatılmasına karşı çıkmamızın, onu teşhir ve tecrit görevimize engel olamayacağı gibi.

TRAJİK BİR KOMEDİ: ZAKKUM OLAYI

Bir Türk hekiminin kansere deva bulduğu yolundaki TV haberi, onu izleyen ve "buluş"u aklamaya yönelik güdümlü, taraflı TV açık oturumu ve müteakkip gelişmelere gelince, bu olay ülkemizin içinde bulunduğu dramatik, aynı zamanda zavallı durumun yeni bir göstergesi oldu.

Bu konudaki ilk yayının yapıldığı gece yurdun dört bir yanından binlerce kanserli hastanın o hekime ulaşmak üzere yola çıkması, yüzbinlerce kanser hastasının ve onların yakınlarının çaresizliği ile pervasızca ve sorumsuzca oynanması, üstelik de bunun Ercan Vuralhan yolsuzluğu konusundaki Meclis görüşmelerini televizyona yansıtmamak amacıyla hazırlanmış rezilce ve Özalca bir davranış olması, bir takım hastaların zakkum suyu içmeye kalkması, yurdun bir çok yöresinde bir takım kişilerin ileride para eder diye zakkum istifçiliğine başlamaları, halk gidip zakkum toplayıp içmesin diye çeşitli yerlerde orman bekçilerinin bir de zakkum bekçiliğine başlamaları, bir takım şarlatanların ortaya çıkıp adı geçen hekimin "buluş"unu ve TRT'yi savunmaları ve nihayet böyle bir buluş ihtimalinin tüm dünyada Türkiye'nin ve Türklerin saygınlığını artıracağını, şimdiye kadar bilek kuvvetinde "dünyaya bedel olan" bir Türkün, şimdi de bilim alanında dünyaya parmak ısırtacağı safsatasıyla bu "buluş"un Türk şovenizmine ve dahi Özal propagandasına hizmet etmesi, tek kelimeyle traji-komik bir olaydı. İçinde binbir çirkinliği, gayri insaniliği barındırmakla birlikte toplumumuzun içinde bulunduğu cehalet düzeyini, aşağılık kompleksini, zakkum istifçilerinin şahsındaki vurguncu ve köşeyi dönmeci zihniyetini de yansıttığı için bu olay politik amaçlarla manipüle edilmiş olsa bile, sonuçları itibariyle bize sosyal ve kültürel veriler getiren bir nitelik kazandı.

Adı geçen hekimi Muğla'da yakından tanıyanlar onun sahtekarlığını gözler önüne serdiler, hekimlerin çeşitli meslek örgütleri ve sözlerine güvenilir bilim adamları halkın bu gibi yayınlara kanmamasını söylediler, mesele küllenir gibi oldu. Ama bu arada da, Özal'ın ekibi, kısa günün kârı, maksadına ulaşmış oldu. Böyle bir rezalet karşısında kamuoyundan herhangi bir tepki gelmemesi, basının olayı sanki ortada bir bilimsel tartışma varmış gibi sunması, TRT gibi en etkili kitle haberleşme aracının on milyonlarca kişiye yalan söylemesinin hesabını soracak hiçbir makamın çıkmaması, Türkiye'nin hangi acıklı noktada bulunduğunu, geniş yığınların bu gibi rezaletlere karşı nasıl da tepkisiz ve duyarsız bir hale getirilmiş olduğunu, yani somutta Özal yönetiminin her türlü kepazeliği bildiği gibi, keyfince uygulayabilmesinin **asıl nedeni**'nin kamuoyundaki bu duyarsızlıktan, kanıksanmışlıktan ileri geldiği bir kez daha sergilendi.

Durum böyleyken, parlamenter muhalefet partileri MİT olayı gibi zakkum olayını da Meclis'e getireceklerini söylemekten başka bir şey yapmadılar. Zamanlaması Özal tarafından yapılmış, mevzuatı Özal tarafından düzenlenmiş bir

(Devamı 10. sayfada)

Sol Partinin Gereği ve İşlevi

12 Eylül sonrasında oluşturulan rejim, makyaj tazeleyerek özünde değişmeksizin varlığını sürdürüyor. Örneğin mevcut Anayasa ve partiler kanunu yürürlükteyken sol bir parti kurmak, hele bu partiyi çalıştırmak hayli güç. Ne ki ülkemizde solun kazandığı belirli bir **toplumsal meşruiyet** var. Bu toplumsal meşruiyet mevcut hukuki çerçeveye sığmadığı içindir ki, yasal sol bir partinin eksikliği toplumsal olarak kendini hissettiriyor. Sol partinin gündeme gelmesinin ve solcular arasında devamlı tartışılmasının nedeni bu.

"Sol parti"nin gündeme gelmesindeki başlıca saik, **yasal** siyaset arenasının imkanlarından **azami** ölçüde yararlanmak. Yasal bir sol parti kurmanın çeşitli yolları var. Bu noktadaki kıstas, **mevcut şartlarda** işçi sınıfının nihai hedefine bağlı olarak yürütülmekte olan mücadeleye azami katkıyı sağlayacak bir çözüm bulmak olarak beliriyor. Oluşturulacak sol parti, adı üzerinde **yasal** bir parti olma durumundadır. Bir başka deyişle mevcut yasal çerçeveyi topyekün reddederek böyle bir parti oluşturmak, **"yasal imkanlardan yararlanmak"** bazının dışında kalan bir konu. Tabii böyle olması, yasal sol partinin mevcut hukuki çerçeveyi "değişmez bir veri" olarak alacağı anlamına gelmiyor. Aksine bu partinin belki de en önemli görevi, daha ilk günden başlayarak demokratik hak ve özgürlükleri savunmak, dolayısıyla da mevcut hukuki çerçevenin değiştirilmesi uğruna mücadele vermek olacak. Kaldı ki yasal bir sol parti **girişimi** dahi mevcut hukuki çerçevenin zorlanması değil de nedir?

İşçi sınıfı için esas olan sömürüden ve baskıdan arındırılmış bir toplum. Ancak gerçekçi olacak isek bu hedefe bugünden yarına varılamayacağını da görmemiz gerekir. Üstelik bu hedefi uzaklaştıran başlıca faktörlerden birisi işçilerin, çalışan insanların sesini alabildiğine kısan mevcut rejimdir. Bu rejimden bir an önce kurtulmak bu yüzden son derece hayati önem taşıyor. Bu koşullarda, bugün Türkiye'de sosyalizme giden yolu kısaltmanın çaresi, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesine alabildiğine asılmaktır, çalışan insanları bu mücadeleye kazanmak, emekçi kitlelerin demokratik hak ve özgürlükleri **fiilen** kullanacak, onları kendi varlıklarının bir parçası olarak benimseyecek hale gelmeleri için olanca çabayı göstermektir.

O halde neden **demokratik** bir parti değil de **sol** bir parti?

Her şeyden önce mevcut siyasi yelpazede demokratik hak ve özgürlükleri iyi kötü savunan partiler var. Programatik hedef olarak sadece demokratik hak ve özgürlükleri öngören bir parti, örneğin sosyal demokrat partilerden **nitel** anlamda farklı olmayacaktır. Dolayısıyla da böyle bir parti nihai olarak sömürü ve baskıdan kurtulmayı özleyen emekçi için bir anlam ifade etmeyecektir.

O halde sol partinin, önüne sosyalizm hedefini de koyması, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi yanısıra —ve onunla birlikte— sosyalizmin ajitasyon ve propagandasını da yapması gerekiyor. Bu, sol parti için **olmazsa olmaz** bir zorunluluktur. Çünkü demokratik hak ve özgürlükler ne ölçüde kazanılırsa kazanılsın, mevcut sosyo-ekonomik formasyon varlığını koruduğu sürece burjuva demokrasisinin sınırları aşılmış olunmayacaktır. En gelişkin burjuva demokrasisinin yine de emek sömürüsü üzerine kurulu bir tür burjuva diktatoryası olduğu biliniyor; yani işçi için, diğer emekçiler için sömürü ve baskının devam etmesi sözkonusu. Oysa emekçiler için esas olan sömürü ve baskıdan kurtulmaktır. Onlar demokratik hak ve özgürlükler için verilen mücadelenin, bu nihai hedefe giden yolun önünü açtığını kavradıkları ölçüde mücadeleye daha şevkle ve kararlılıkla katılırlar. Sol partinin işçiler için bir cazibe merkezi olabilmesinin, emekçi yığınlar arasında kök salıp yaygınlaşabilmesinin, onlar tarafından benimsenebilmesinin, kısacası gerçek anlamda bir **kitle desteği** sağlayabilmesinin başlıca önşartı budur. Özetlersek, sol parti,

- Önüne sosyalizm hedefini koymalıdır, sömürü ve baskıdan arındırılmış bir dünyayı öngörmelidir,
- Mevcut rejimden bir an önce kurtulunmayı acil hedef olarak belirlemelidir, bunun için de demokratik hak ve özgürlükler mücadelesine ağırlık vermelidir.

İleri hedefi sosyalizm olduğu halde, "sol parti" deyiminin tercih edilmesi bu partinin **sol hareketi** kucaklaması, onu temsil etmesi gereğinden kaynaklanıyor. Bu gerekirlik konunun can alıcı noktasını oluşturuyor.

Sol hareket içinde çok sayıda görüş ayrılıkları, ideolojik farklılıklar ve bunlardan —hatta nüanslardan— kaynaklanan bölünmeler var. Genellikle herkes esas sosyalist olarak kendini görüyor. Ötekilere ya sosyalist olarak bakmıyor, ya da onların sosyalistliklerini kusurlu buluyor. Bu durumda "sosyalist" kelimesi birleştirici olamazken, sol kelimesinin, soldaki farklı eğilimlerin tamamı için bütünleyici bir temsil kabiliyeti var.

Peki farklı görüşlere, hatta farklı ideolojilere sahip olanlar sosyalizmi öngören bir aynı çatı altında biraraya nasıl gelebilecekler?

Hemen belirtelim, sol partinin sosyalizm hedefine ilişkin belirlemeleri ve ajitasyon-propaganda çalışmaları genel **bir çerçeve** ile sınırlı olmak zorunda. Solda yer alanların hemen tamamı sömürüden ve baskıdan arınmış bir düzeni öngörüyor. Böylesi bir düzenin ekonomik, sosyal ve kültürel yanda genel geçer bir tablosu üzerinde solcuların anlaşmaları pekala mümkün. Sosyalizm ileri hedef olduğu için de bu konunun —oraya giden yolun tasvir edilmesi dahil— şimdiden detaylandırılmasına gerek duyulmayabilinir. Dahası gerek duyulmamalıdır, çünkü ayrılıklar özellikle

buradan kaynaklandığı için ortak bir anlayışa varılması imkansızlaşır.

Bir başka deyişle sol partinin bu kapsam içindeki işlev ve görevleri gerçekçi biçimde belirlenmelidir. Sosyalizmin genel hatlarıyla propagandası, sosyalist düzene nasıl varılacağını adım adım tasvir etmeyi gerektirmez. Kaldı ki, böyle bir durum, mevcut hukuki çerçeve altında mümkün olamayacağı gibi, sol partinin örgütsel yapısını, ideolojik heterojenliğini aşan alanlara girmesi demektir.

Farklı görüş ve ideolojileri tek bir partide bir araya getirmeye niye gerek var diye sorulabilir.

Gerek var, çünkü bugün işçiler için, emekçiler için, onların çıkarlarını savunan solcular için acil hedef mevcut rejimden bir an önce kurtulmak. Şu anda sol hareket içinde yer alan herkesin baş sorunu bu. Bu sorun nasıl çözülecek? Çare demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinin **yığınsallaştırılmasında**. Ve yasal parti de bunun en önemli araçlarından birisi. Böyle bir partiye ihtiyaç duymayanlar için sol partinin bir anlam ifade etmeyeceği açıktır. Kaldı ki benzer çözümlere sahip olmak da sol parti çatısı altında bir araya gelmeye yetmeyebilir. Solda yer almakla birlikte bazı ideolojik meselelerde antagonist görüşlere sahip olanların biraraya gelmeleri eşyanın tabiatı ile bağdaşmaz. Zaten kim kiminle birlikte çalışabileceğini bilir, en azından tartar ve ona göre tavrını alır.

Farklı görüşleri biraraya getirmeye uğraşacağımıza herkes kendi dilediğince yasal bir parti kursa başımız daha az ağrımaz mı? Başlangıçta belki fazla ağrımaz, ama bir süre sonra baş ağrıması ne kelime, hepten **felç** olma tehlikesi belirir. Yoksa mesele son derece basittir. Otuz kişi biraraya gelirler, bir dilekçe verirler, olur biter. Ama işte asıl o zaman mesele daha başlamadan **biter**. Mevcut şartlarda tek başına kimsenin ne yığınları demokrasi mücadelesine kazanmaya, ne de sol potansiyeli çekip çevirmeye gücü yeter.

Sol partinin **naiv** bir birlik özleminden kaynaklanmadığı ortada. Sola ilgi duyan ve herhangi bir örgütün üyesi olmayan sade bir emekçi için soldaki bölünmüşlük ve dağınıklık kuşkusuz esef verici bir manzaradır. Ve alelade nüanslar yüzünden bölünmelerin vaka-i adiye haline geldiği sol hareket için bu durum azımsanmayacak bir zaaftır. Ne ki verili durum budur ve sade emekçinin birlikten yana olduğu biline biline bölünülebiliyorsa, bu faktör birliği sağlamada —mevcut şartlarda— belirleyici rol oynamıyor demektir. Üstelik **rasyonel bir çok seslilik** sol hareketin daha canlı ve hareketli gelişmesinin, daha uyumlu ve sağlıklı bünyeleşmesinin maddi temelini oluşturabilir. Kısacası, önerilen, sol parti içinde yer alacakların önce görüş ayrılıklarını gidermeleri, bundan sonra biraraya gelmeleri değildir. Aksine herkes kendi kimliğini ve bakış açısını koruyarak biraraya gelmeyi göze alıyorsa, diğerlerine de bu hakkı tanıyorsa sol parti gerçekleşebilecektir. Meseleye böyle yaklaşmak, zaman içinde farklı görüşlerin birbirlerine yakınlaşmalarını, nüanslar, daha önemli ayrılıklar üzerinde görüş birliğine varılmasını asla dışlamıyor.

Bütün bunlardan sonra sol partinin bir tür **cephe partisi** olduğu söylenebilir. Bu noktada cephe kurmak varken neden partinin kurulduğunu sormak abestir. Zira konumuz **yasal imkanları** değerlendirmektir ve bizce bunun en **iş görebilir** ve **olabilir** olanı da sol partidir.

Sol partinin işleyişini bir cephe örgütününküyle asla bir tutmamak gerekir. Sol partiye bir tür cephe partisi denebileceğinden kasıt, onun oluşmasındaki **anlayış** üzerinedir. Yani sol parti çatısı altında biraraya gelmeyi yerinde bulanlar, bu parti içinde çok sesliliğin varolacağını, farklı görüşlerin birarada bulunacağını daha baştan kabul edip ona göre davranmak zorundadırlar. Bunun için de, ortak amaçlar uğruna güçleri birleştirmenin önemini kavramak, uzlaşmayı bilmek, tarafları emekçi halkın çıkarlarına kendilerini adamış **dostlar** olarak görmek, yapıcı ve gereğince hoşgörülü davranmak, en başta da bütünün çıkarını kendi çıkarlarının önünde görmek yeter.

Sol partinin işleyişi cephe işleyişi gibi olmayacaksa nasıl olacak? Son derece basit: Sol parti **demokratik merkeziyetçilik** ilkeleri uyarınca işleyecek. Kararlar organlarda çeşitli görüşlerin "müsademe"sinden sonra alınacak. Azınlık çoğunluğun kararına uyacak. Ve her organ seçimle oluşacak. Burada özen gösterilmesi gereken nokta, **her üyenin** partinin **kararlarının oluşmasına** ve faaliyetine azami katkısını sağlamak olmalı, parti içi demokrasinin işlerlik kazanması daima birinci planda tutulmalıdır. Unutmayalım ki sol parti, kurtuluşu sosyalizmde gören ve yasal siyaset imkanlarından yararlanmak isteyen **bütün** solcuların, onbinlerce işçinin, emekçinin sahip çıkacağı, saflarında kenetleneceği bir parti olacaktır, olmak zorundadır. Bütün bunların kağıt üzerinde belirlendiği kadar kolay olmayacağı, özellikle sol partiye katılanların kendi özgüllüklerinden kaynaklanan bir takım problemlerin çıkacağı bellidir. Ancak yine bellidir ki, **yasal** bir partinin çerçevesi ve vasatı bu tür problemlerin tartışılmasını kaldırmaz. Sol parti bağımsız bir örgüt olmak zorundadır. Onu sadece programı, tüzüğü ve yetkili organlarının kararları bağlamalıdır.

Sol parti son derece özgül şartların bir mahsülü olmak durumunda. Onun için de tabir yerindeyse "kural dışı" bir parti. Bilinen klasik kuralları bu partiye uygulamanın fazla bir anlamı yok. Bu parti bir ihtiyaca, yasal siyaset sahnesinin imkanlarından yararlanma ihtiyacına cevap verme aranışlarının bir sonucu. Ve henüz **tasarı** halinde. Bu nitelikte bir parti hakkında sol içinde çeşitli kimselerden öneriler geliyor, fikirler öne sürülüyor. Yani tasarı yavaş yavaş olgunlaştırılıyor. Ancak henüz konunun başlangıcında olunduğu da açık. Tasarının, ona ilgi duyanlar tarafından daha ısrarlı, kararlı ve yapıcı bir yaklaşımla görüşülmesi, tartışılması, olgunlaştırılması ve hayata geçirilebilir hale getirilmesi gerekiyor. ■

"Sosyalist Parti" ve "Sol Kültür"

"Sosyalist Parti", TİKP'in ideolojik uzantısı olarak kuruldu. Bu partinin ideolojik kimliği konusunda sol güçlerin hiçbir tereddüdü bulunmuyor; çünkü solun TİKP hakkında yeterli bilgisi bulunuyor.

"Sosyalist Parti" Türkiye'nin siyasal yelpazesinde hangi boşluğu doldurmakta, hangi siyasal örgütlenme ihtiyacına cevap vermektedir? Geçmişten farklı olarak sol güçlerin bu partiye karşı, onu en azından **sol içi** kabul eden "yeni" bir tutum geliştirmeleri gerekli midir? Bu partinin kuruluşu, solun legal siyasi örgütlenme sorunlarını tartıştığı günümüz koşullarında nasıl değerlendirilmeli, nereye oturtulmalıdır?

"Sosyalist Parti"nin kuruluş çalışmalarına öncülük eden Doğu Perinçek ve siyasi ekibi, başlangıçta, solun diğer kesimleriyle birlikte hareket etme istek ve çabası içinde olduğu görüntüsünü yaratmaya özel bir önem vermiş, bununla en azından **sol bir meşruiyet** sağlayabileceğini ummuştur. Ne var ki Perinçek, kendisiyle birlikte hareket edebilecek bir tek **sol**cu bulamamaktan başka, **solun tamamı** tarafından dışlanmış, kendi tekkesine hapsedilmiştir.

Perinçek'e ve kuruluşuna öncülük ettiği "Sosyalist Parti"ye karşı sol güçlerin müştereken takındıkları bu tutum, elbette bir önyargıdan, "dediğim dedik" tavrından kaynaklanmıyor. Çünkü Perinçek'in başını çektiği Maocu hareket solun sübjektif değerlendirmelerinden ötürü değil, kendini öyle belirlediği için, gerek Türkiye'deki iç politik sorunlara ve sınıf mücadelesi süreçlerinde tuttuğu safa, gerekse global sorunlara yaklaşım açısına göre "sol dışı" bir siyasi harekettir. Elbette "sol dışı" bir hareket olması tek başına açıklayıcı değildir; çünkü Perinçek ve ekibi, sol tarafından, sadece sol dışı görülmekle kalmıyor, demokrasi mücadelesinin de dışında tutuluyor. Bu demektir ki, "Sosyalist Parti"ye vücut veren hareket **solun tamamı tarafından**, aynı zamanda "sola karşı" ve düşman bir siyasi hareket olarak değerlendiriliyor.

Solun takındığı bu genel tutumun bir tek istisnası var. TİP ve TKP yönetimleri adına yapılan bir açıklamada "Sosyalist Parti"nin kuruluşu "olumlu bir gelişme olarak" nitelendirildi. Solun havsalasına sığmaktan uzak olan bu "olumluluğun" ne olduğu belirtilmemekle beraber, ortak açıklamada, "sol içi yeni bir politik ilişkiler kültürü oluşturmak" gereğinden söz ediliyor ve "olumluluk", bir olgunun tespitine değil, bir amaca ve ihtiyaca bağlanıyor. Sol açısından tartışmaya değer herhangi bir yeni tarafı olmayan bu konuyu, işte bu açıdan, yani Perinçek partisinin "sol içi yeni politik ilişkiler kültürü"ne girip girmeyeceği ve tabii "ilişkiler kültürü" kavramının bizatihi kendisi açısından irdelemek gerekiyor.

"Sosyalist Parti"nin kuruluşunu "olumlu bir gelişme" olarak görmek, bu değerlendirmenin ideolojik, politik, sınıfsal ve ahlâki argümanları, bizatihi "Sosyalist Parti"-nin kendisi tarafından ortaya konmadıkça, anlamsız bir üslup değişikliğinden ibaret kalır. TİP ve TKP'nin de esasen "üslup değişikliğine" önem verdiklerini, örneğin, "yarısı boş bardak" demek yerine "yarısı dolu bardak" demekten ve bu yoldan "sol içi yeni bir politik ilişkiler kültürüne" ulaşmaktan yana olduklarını, kendi yazılı açıklamalarından öğreniyoruz. Bu yaklaşımla "olumsuz" olana "olumlu" veya "henüz olumlu olamayan" demek, ya da "bomboş" bir bardağı "henüz doldurulmamış" bir bardak olarak görmek ve böyle adlandırmak da mümkündür. Demir bazan tersine bükülebilir, ama bu ne "yeni bir politik kültür" yaratır, ne de olguların kendisini değiştirebilir. Yani, Maocu ideolojinin Türkiye'-deki ortodoks versiyonu Doğu Perinçek ve başını çektiği hareket, "sola düşman" niteliğinden, ona karşı olanların üslubunu değiştirmeleriyle değil, kendi özünü değiştirmekle kurtulabilir. Maoculuğun Çin'den başlayarak belli bir evrimden geçtiği ve bu evrimin Maocu bütün hareketlerde değişimlere yolaçtığı, dolayısıyla solun Maoizme karşı tutumunu, ondaki bu değişimi kolaylaştıracak şekilde yeniden gözden geçirmesi gerektiği söylense bile bunun her ülkedeki Maocu hareketler için ve bu arada tabii Türkiye'deki Maocu hareketler için de, kendi özgül durumu açısından değerlendirilmesi gerekmektedir. Yani, "sol içi yeni bir politik ilişkiler kültüründen", elbette her şeyden önce "sol" olan güçlerin ilişkisini, ama bu ilişkileri **somutlanmış ortak yaklaşım noktaları** üzerinde geliştirmeyi anlamak gerekiyor. Bu demektir ki, yeni politik kültür, şöyle veya böyle "tarif" edilebilir olmak zorundadır. Belirlenmemiş özlem yahut yönelim, her şart altında belirlenmişliği ifade eden "ilişki" olgusuyla bağdaşmaz. **İlişkilere** somut olgulara bağlı olmayarak şekil ve nitelik kazandırmak mümkün olsaydı, insanlık tarihi nedeniyle topyekün bütün insanlığı, en mükemmel ilişkileri kurmadığı için günahkâr saymamız gerekirdi.

Sol içi ilişkileri olumlu yönde geliştirmenin ve genişletmenin gerekli olup olmadığını tartışmak bile yersizdir; solun her yerde olduğundan belki daha fazla Türkiye'de buna ihtiyacı vardır. Bu yönde gelişmeler sağlayabilmek için herkesin aynı ideoloji içinde olması da gerekmiyor. Ama, saptanmış somut olgulara belli bir asgari müşterekte aynı açıdan bakılmadıkça ilişkileri geliştirmekten söz etmenin, temenni ifade etmekten ileriye gitmeyeceği de kabul edilmelidir. Bu noktayı vurgulamak, Maoculuk ve hele Perinçek ekibi söz konusu olduğunda çok daha kolaylaşmaktadır. Örneğin "Sovyetler Birliği" konusundaki varsayımlarına ve bunun "türevlerine" bakalım: Perinçek ekibinin bugün de değiştiğine ilişkin hiçbir belirti gözlenmeyen yaklaşımı şuydu: "Sovyetler Birliği emperyalist bir ülkedir, hatta ABD'-den daha ilerde ve saldırgandır; bu nedenle dünya halklarının baş

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

Yurtdışı Eki

SAYI: 317
MART 1988

Yurda Dönüş İsveç Radyosunda Tartışıldı

İsveç Merkez Radyosu, 13 Şubat 1988 tarihinde, siyasi göçmenlerin ülkeye dönüşlerini konu alan bir program yayınladı. Aşağıda, programda yer alanlardan Anita Gradın, Katherina Tarrasvallberg, Ali Söylemezoğlu, Demir Özlü, Ahmet Kaçmaz, Turgut Kazan, Adnan Kahveci ve Fikri Sağlar'ın, kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevapların özetini bulacaksınız.

Anita Gradin (İsveç Göçmen Bakanı): Bu durumda ne yaptığını bilmek çok önemli. Şililerin dönüşlerini planlamaları gibi. Bence onların stratejisi çok iyi idi. Önce politik konumları ortada olanlar döndüler, daha sonra sol kanattakiler dönmeye başladı. Türk gruplarının da böyle bir stratejisi olmalı. Dönmekle ne yapılmak isteniyor? Buna göre kimlerin ne zaman gideceği konusunda bir zamanlama yapılmalı.

Katherina Tarrasvallberg (Yöntem Bilimci): İnsan ülkesine dönmek kararlılığıyla birlikte, bunun getireceği riskleri soğukkanlılıkla değerlendirip, hesaba katmalıdır. Bu işin tam zamanını beklemeli. İki kişi hapiste işkence görüyor ve bir ses çıkmıyor. Asıl ilkönce bu konuda bir kamuoyu yaratılmalıdır. Şu andaki dönüş hazırlığı anlaşılır bir davranış, ama dönenler adeta intihar pilotlarını andırıyor.

Ali Söylemezoğlu (TKP-TİP sözcüsü): TKP'nin ve TİP'in iki liderinin dönmesinden sonra, diğer politik göçmenlerin de dönmesi yönünde böylesi bir fikir gelişti ve Avrupa'da politik göçmen olarak sığınmış olan, ilticacı olarak sığınmış olan birçok yurttaşımız dönmek istediklerini açıkladılar. Biz bunu destekliyoruz.

Soru: Politik göçmenler Türkiye'ye döndükleri takdirde kendileri için tutuklanma ya da başka türlü riskler sözkonusu değil mi?

A.S.: Bu kuşkusuz sözkonusu. Biz ümit ediyoruz ki, Türkiye'deki yetkililer, hükümet şimdiye kadar olduğundan daha akılcı bir tavır içine girerler ve geri dönen göçmenleri tutuklamazlar. Kutlu ve Sargın yoldaşlara yaptıkları gibi işkence yapmazlar. Bunun böyle olmayacağını ümit ediyoruz. Ama böyle bir riziko yoktur da denemez, böyle bir riziko var.

Soru: Bu dönüşlerin demokratik hakların kazanılması için bir mücadele yöntemi olduğuna inanıyor musunuz?

A.S: Kuşkusuz. Çünkü biz şuna inanıyoruz. Türkiye'de demokrasi olduğunu, insan haklarına saygı gösterildiğini söylüyor hükümet. Ancak hem hepimiz biliyoruz ve bütün pratik gösteriyor, hem de bütün dünya biliyor ki, maalesef bu haklar ve demokrasi yoktur, çok sınırlı olarak vardır, insan haklarına da saygı gösterilmemektedir. Şimdi bu şekilde geri dönerek, biz Türkiye'deki hükümeti bu konuda daha kesin bir tavır almaya, hükümetin zorlanabileceğine inanıyoruz.

Demir Özlü (Yazar-Avukat): Nokta dergisinin eskiden bir sorusu üzerine 5 Mayıs 1988'de, babamın vefatının 5. yıldönümünde Türkiye'ye döneceğimi söyledim. Gerçekten de istiyorum dönmek. Ama o beyanatta da cunta döneminde babası vefat ettiği için Yunanistan'a dönen, cenaze törenine katılıp tekrar Avrupa'ya gelen, şimdi Kültür Bakanlığı

A. Kaçmaz'ın İsveç Radyosunda Yaptığı Konuşma

İsveç radyosu hazırladığı programla ilgili olarak Ahmet Kaçmaz'la da konuştu. Kaçmaz'ın konuşmasını, radyoda yayınlanmayan bölümüyle birlikte aşağıda veriyoruz. Parantez içindeki bölüm radyoda yayınlanmadı.

Evet dönmeyi elbette düşünüyor ve istiyorum. Zaten yurtdışında bulunuyorsam, bu, Türkiye'de 12 Eylül darbesinden bu yana sürdürdüğümüz mücadeleye en fazla böylece yararlı olduğum içindir. Ama şartlar değişiyor, yurtiçinde bulunmak daha yararlı hale geliyor. Bunun için döneceğim.

Dönüş için şartlar tümüyle oluşturulmuş değil. Hakkımızda açılmış davalar var, gıyabi tutuklamalar var. Ancak ben, çağdaş hukuk anlayışıyla ve tarafsız mahkemelerde yargılandığımızda suçlu çıkmayacağımıza inanıyorum. Bu nedenle serbestçe dönmemiz, polis devre dışına çıkarılıp doğrudan adli makamlara muhatap olmamız, gözaltı ve tutuklamalara maruz kalmamamız sağlandığında, benim ve benim durumumda olan pek çok siyasi göçmenin Türkiye'ye dönmesi için asgari şartlar yerine getirilmiş olur. Tabii 141, 142 vb. maddeler kalkarsa, ya da 12 Eylül döneminde açılan siyasi davalar iptal edilirse dönüş için çok daha güvenlikli şartlar yaratır.

(Yurt dışındaki siyasi göçmenlerin dönüşünün topluca ele alınmasından yanayız ve bunun gereklerini yerine getiriyoruz. Dönüşün serbestçe olması, dönüldüğünde hür yurttaşlar olarak yaşamamızın sağlanması için bir kısım ön çalışmalara ihtiyaç var. Yurttaki ve yurt dışındaki demokrasi güçlerinin, siyasi göçmenlerin dönmesi meselesine sahip çıkmaları lazım. Bunlar yapılmadan dönüldüğünde, önceki örneklerden de gördüğümüz gibi dönenler üzerinde işkence dahil ağır baskılar uygulanırsa bu siyasi göçmenlerin dönüşünü olumsuz etkiler. Kimse işkenceden geçmek, yıllar boyu hapiste çürümek, sonuçta da mücadelenin dışında kalmak istemez. Onun için serbestçe dönüşü ve ülkede hür yaşamayı sağlayacak şartlar özenle ve sabırla oluşturulmalıdır. Aceleci çıkışların dönüşe faydadan çok zarar getirmesi ihtimali büyüktür.

Adnan Kahveci'nin dediklerinde yeni bir şey yok. Daha önce de benzeri sözler etmişti. Ama sonucu gördük. Mesele bir bakanın görüş belirtmesi değildir; mesele dönüş için gerekli hukuki düzenlemelerin yapılması meselesidir.)

yapan, o zamanki rejimin muhalifi Melina Mercuri'yi örnek vermiştim. Nokta'nın son çıkan sayısında işin bu kısmı ihmal edilmiş. 5 Mayıs'da mutlaka döneceğim diye birşey var. Daha önce de Cumhuriyet'e "5 Mayıs gelince aklı başında bir insan gibi davranacağım" demiştim. Demek istiyorum ki, —şahsi bir teminat da değil, teminat verilmesi de değil, çünkü ben Özal hükümetinin teminatlarına da güvenmiyorum, bugüne kadar hiçbir alanda doğruyu söylememiş bir hükümet— 5 Mayıs'a kadar hukuksal bir düzenleme bekliyorum hükümetten.

Soru: Yasal olarak gidenler için hapse atılma ve ceza alma tehlikesi var mı?

D.Ö: Bence var. Bugüne kadar izlediğim olaylar ve benim hukuki bilgilerim bunu böyle gösteriyor. H.Kutlu ve N. Sargın'ın dönüşlerinde özgürce dönebilmelerini çok isterdim. Bunu da destekledik, elbette her liberal demokrat gibi. Ama başlarına gelenleri biliyorsunuz. Bu iki politikacının başlarına gelenler benim rejime karşı, 12 Eylül'den sonra Türkiye'de oluşan rejime karşı duyduğum nefreti artırmıştır. Ve bugün de yine dönüş için, benim durumumda olanların dönüşü için hukuksal hiçbir güvence görmüyorum.

Soru: Mayıs ayına doğru bir grubun Avrupa'dan Türkiye'ye döneceği söyleniyor. Mayıs tarihini verirken siz de bu grupla beraber mi gitmeyi düşünüyordunuz?

D.Ö.: Hayır, tersine, tamamen tek başıma gitmeyi düşünüyordum. Çünkü benim siyasi organizasyonlara, siyasi örgütlenmelere dönük bir kastım ve ilintim yoktu.

Soru: Peki o grupların Türkiye'ye dönüşünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

D.Ö.: Bu konuda fikir yürütmek benim için zor. Başkalarının alanına tecavüz etmiş olurum. Yalnız avukat olarak fikrimi ifade edebilirim. Politik nitelikler taşımış ya da kendilerinde politik misyonlar gören kişilerin toplu olarak gitmeleri zararlı da olabilir bence. Hem kendileri için, hem de N.Sargın ve H.Kutlu hakkında açılmış olan dava için. O davayı büyütebilir ve uzun zaman sürüncemede bıraktırabilir. Server Tanilli bu iki politikacı Türkiye'ye giderken bir açıklama yapmıştı: "Biz sizi Türk demokratlarına emanet ediyoruz." Bu söze değer veriyorum. Şimdi bu iki politikacı Türk demokrat insanlarına emanet edilmişlerdir. Türkiye'de bir sonuç alınmalı benim düşünceme göre. Alınmalı, ondan sonra öteki politik misyon taşıyan insanlar gitmeli.

Turgut Kazan (Avukat): Hükümet ne yapacak bilmiyorum. Seçim öncesi basına bazı haberler sızdırılıyordu, yaraları sarmak amacıyla yasal değişiklikler yapılacağı söyleniyordu. Birdenbire hepsi unutuldu. Şimdi sadece isteyen buyursun gelsin diyorlar. İyi tamam, isteyen gelsin de, geldiği zaman ne olacak, nasıl karşılanacak, hangi muameleye maruz kalacak. En azından yurttaşlığa kabul konusu var. Dışarıdaki bütün eleştirilere uygulanabilecek 140. madde sorunu var. Bu madde, yurtdışında Türkiye aleyhine faaliyet deyimini kullanıyor ve ayrıca yurtdışında memleketin iç durumu hakkında abartmalı ve kastı mahsusa müstenid haber deyimini kullanıyor. Yani unsuru yok, tanımı yok, sınırları yok. Böyle bir madde karşısında yurtdışındaki insanların Türkiye'yi eleştirmesi, örneğin Türkiye'de işkence var demesi, örneğin Türkiye'de sendikal hakların sınırlı olduğunu söylemesi, örneğin Türkiye'de toplu sözleşme ve grev hakkının sınırlı olduğunu söylemesi abartmalı haber sayılabilir ve 24 yıla kadar mahkumiyete varan bir soruşturmaya yol açabilir. Bu bakımdan dışarıda eleştiri hakkını kullanmış insanlar bu madde ile karşı karşıya kalacakları için Türkiye'ye dönmekte korkuya kapılabilir. Hemen belirtmeliyim ki, bunları çözmeden gelsin demek kolay, gelmek zor. Ancak sırf 140. madde ile karşı karşıya kalıp yurttaşlığı yitirmiş olanları öncelikle yurda çağırmayı görev sayıyorum. Böylece hem 140. madde konusunda, hem yurttaşlık hakkı konusunda çok önemli bir mücadeleyi üstlenmiş olacaklarını söylüyorum. Yani bir yandan 140. maddenin değiştirilmesini ya da iptalini sağlayabilirler, öte yandan en temel bir hak olan yurttaşlık

→

Siyasi Göçmenlerin Yurda Dönüşü Köln'de Tartışılacak

Yurtdışında yaşayan siyasi göçmenlerin bir bölümü, siyasi göçmenlerin yurda serbestçe dönme ve yurtiçinde özgür bir yurttaş olarak yaşama haklarının kazanılmasına yönelik konuların görüşülüp tartışılması amacıyla bir toplantı düzenlediler.

20 Mart 1988 Pazar günü, DGB-Haus, Hans-Böckler-Platz 9, 5000 Köln 1 adresinde saat 10.30'da başlayacağı bildirilen ve yurtdışında yaşayan tüm siyasi göçmenlerin katılımına açık olan toplantının çağrı metni şöyledir:

"*Siyasi göçmenlerin yurda dönüşü* konusu demokratik hak ve özgürlükler uğruna ülkemizde verilmekte olan mücadelede önemli bir yer tutuyor. Yurda serbestçe dönmek ve yurtiçinde özgür bir yurttaş olarak yaşamak siyasi göçmenlerin en doğal hakkıdır. Böylesi bir dönüşü engelleyen çeşitli faktörler var. Bu nedenle siyasi göçmenlerin yurda dönmeleri için gerekli şartların yaratılması önem taşıyor. Siyasi göçmenlerin dönüşü önündeki olumsuzlukların giderilmesi için yaygın ve etkili bir mücadele yürütmek gerekiyor. Bu kapsam içinde konuyla ilgili olan siyasi göçmenlere de önemli görevler düşüyor.

Aşağıda imzaları bulunan biz siyasi göçmenler, dönüşe ilişkin olarak sistemli ve organize bir ön çalışma yapılması gerektiğine inanıyoruz. Böylesi bir çalışmada olabilecek en geniş katılımın sağlanması ve kamuoyunun azami desteğinin kazanılması, amaca ulaşılması açısından tayin edici önem taşıyor. Bu nedenle, dönüşe ilişkin konuların görüşülüp tartışılmasına ve yapılması uygun görülen çalışmaların sistemleştirilmesine imkan sağlayacak bir toplantı düzenlemeyi yerinde bulduk. Başta siyasi göçmenler olmak üzere konuya ilgi duyan herkesi bu toplantıya katılmaya çağırıyoruz.

Tektaş Ağaoğlu, Dursun Akçam, Bayram Ayaz, Yalçın Cerit, Sümeyra Çakır, Kemal Daysal, Melike Demirağ, Engin Erkiner, Bahtiyar Erkul, Gültekin Gazioğlu, Süleyman Kırteke, Doğan Özgüden, Demir Özlü, Ömer Polat, Orhan Silier, Müslim Şahin, Yücel Top, Selahattin Uyar, Yücel Yeşilgöz, Şanar Yurdatapan"

hakkını kazanıp korumanın zevkini yaşayabilirler.

Adnan Kahveci: Dinleyicilerimizin herhalde % 95'i TKP üyesi değil. Çoğunluk işini kaybetmemek uğruna, askerliğini yapmadığı için vatandaşlığını kaybetmiş gariban insanlar. Ufak tefek pürüzlerden sayın Başbakanımız bunu kastedmiş olabilir. Şimdi Türkiye'nin esas sorunu 141, 142 ve 163 değil şu an. Bugün Türkiye'nin gündemindeki en önemli madde köylere içme suyu götürmektir. Almanya Avrupa Topluluğunun en güçlü üyesi. Faşist parti kurulması yasak. İtalya'da da aynı durum var. Ve pek çok ülkede de facto, yani uygulamada komünist parti üyeleri güvenlik kuvvetlerinde çalışamıyorlar. Ve mükemmel demokrasileri olduğunu iddia eden pek çok ülkede komünistlerle ilgili antidemokratik uygulamalar var. Benim o zaman da İsveç televizyonunda yaptığım çağrı şuydu: Yargı hariç dedik, yargıya dokunamayız. Cem Karaca örneğini vereyim. Cem Karaca geldi ve Yeşilköy'de tutuklandı. Çünkü Fethiye'de davası vardı. Tutuklu olarak Fethiye'ye gitti ve tutukluluk kararının kaldırılması için müracaat etti. Mahkeme kaldırdı ve biliyorsunuz mahkemeleri halen devam ediyor. Olay yargı dışında sorunları olanlara yardımdır. Vatandaşlığa tekrar dönebilmeleri için, askerliklerini tekrar yapabilmeleri için yardımcı oluruz, ama mahkemeleri olan insanlara ben bir şey yapamam.

Fikri Sağlar: Onların verdikleri karar kendilerini bağlar. Biz herkese saygı gösteririz, her karara saygı gösteririz. O konuda kararlarını kendileri vermişlerdir, kararlarını ne şekilde uygulayacaklarsa o şekilde uygularlar. O bizim için önem taşımaz, bizim için önem taşıyan büyük bir çoğunluğu ilgilendiren konudur. Bunlardan başlıcası özellikle yurtdışındaki mülteci durumunda ve vatandaşlık konumundan atılmış olanları ilgilendirmektedir. Af yasasının dışında olan bir yasayla bunu çözmek istiyoruz. Özellikle 12 Eylül koşullarından dolayı, kendi istekleriyle değil, başka ülkelere gitmiş olan vatandaşlarımızın tekrar dönmelerini sağlayacak bir yasa. Bu doğrultuda çaba göstereceğimizi söylerim. Kutlu ve Sargın Türkiye'ye geldiler, gelebilirler. Kendi verdikleri karardır. Ta ki işkence gördük diyene kadar biz parti olarak çok fazla ilgi göstermedik. Ama işkence gördük dedikten sonra, nasıl işkence gördüklerini ya da kimler tarafından yapıldığını dinlemek için ziyaret başvurusunda bulunduk. Biz kim olursa olsun, Kutlu, Sargın, Ahmet, Mehmet, işkence gördük diyenlerin yanındayız ve yapanlardan hesap soracağız. ■

Prof. Sadun Aren Avrupa'ya Geldi

Prof. Sadun Aren Şubat ayı içerisinde Fransa, F.Almanya ve Hollanda'yı kapsayan bir gezi programı gerçekleştirdi. Bu ülkelerde Türkiye ekonomisi ve Türkiye'de güncel politik durum hakkında bir dizi konferans da veren Prof.Sadun Aren'in bu toplantılarına yurt dışında yaşayan Türkiyeliler büyük bir ilgi gösterdiler.

Bilindiği gibi 12 Eylül'den önce DİSK Araştırma Dairesi Başkanlığı yapan Sadun Aren, DİSK'deki çalışmalarından ötürü 12 Eylül'de hapse atılmış, DİSK yöneticileri ile birlikte idamla yargılanmıştı. Dört yılı aşkın bir süre hapis yatan Aren, daha sonra bir ara kararla DİSK yöneticileri ile birlikte tahliye olmuştu. Pekçok yurtsever gibi yurtdışına çıkma yasağı bulunan Aren, uzun uğraşlardan sonra pasaport alarak 1980 sonrası ilk kez yurtdışına çıktı.

Ekonomi alanında pek çok kitabı da bulunan Sadun Aren bu konulardaki görüşlerini çeşitli dergilerde yayınlamaktadır.

19 Şubat günü Duisburg Arbeiter Wohlfart örgütünün düzenlediği bir söyleşiye de katılan Sadun Aren büyük bir dinleyici kitlesi tarafından ilgi ile izlendi.

Söyleşide izleyicilerin çeşitli sorularını yanıtlayan Aren, Türk ekonomisinin 24 Ocak kararlarıyla başlayan, daha sonra askeri yönetim tarafından da sürdürülen gelişimi hakkında açıklamalarda bulundu. Ekonominin demokratikleşmesi mücadelesinde en önemli etkenin insan hakları ve sendikal haklar olduğunu söyleyen Aren, sendikal hak ve özgürlüklerin tam olarak sağlanamadığı bir ülkede demokrasiden söz edilemeyeceğini belirtti.

8 Mart Duisburg'da Ortaklaşa Kutlanacak

Duisburg'da faaliyet gösteren 2 demokratik dernek, FİDEF'e bağlı Duisburg İşçi Derneği ile Duisburg İşçi Kültür Derneği biraraya gelerek bu yıl 8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü'nü ortaklaşa kutlamaya karar verdiler.

Internationales Zentrum, Nieder Str. 5'de 11 Mart Cuma günü yapılacak toplantı saat 17.00'de başlayacak. Toplantıda günün anlamını vurgulayan konuşmalardan sonra, dünya kadın hareketiyle ilgili dia gösterisi, Rheinhausen çelik işçilerinin mücadelesini anlatan bir tiyatro oyunu, folklor gösterisi ve ses sanatçısı Hamdi Tanses yer alıyor.

Kadınların 8 saatlik işgünü için yürüttükleri mücadeleden kaynaklanan bu anlamlı günü kutlamak için biraraya gelen Duisburglu örgütler, Rheinhausen çelik işçilerinin iş ve ekmek mücadelesine destek olmak amacıyla, "Rheinhausen Yaşamalı" sloganını 8 Mart'ın ortak sloganı olarak kabul ettiler.

Bilindiği gibi 1910 yılında kadın haraketi önderlerinden Klara Zetkin'in önerisiyle 8 Mart, Uluslararası Kadınlar Günü olarak kabul edilmişti. Bu yıl 78. kez dünya çapında kutlanacak olan 8 Mart, uluslararası pek çok kuruluş tarafından da destekleniyor. Bunlardan Dünya Sendikalar Federasyonu yayınladığı kutlama mesajında tüm kıtalardaki tüm ülkelerin çalışan kadınlarını selamlayarak, sömürünün her çeşidine karşı mücadelenin ayrılmaz bir parçası olan kadınların eşit haklar mücadelesinin önemini vurguladı.

8 Mart'ın birleşme, dayanışma ve ayrımcılığa karşı eylemleri artırma ve kadın işçilerin sömürüsünün yeni biçimlerine karşı mücadele günü olduğu vurgulanan mesajda, Nairobi Dünya Kadınlar Konferansı'nda kabul edilen "kadınların gelişmesi için geleceğe yönelik strateji"de yer alan taleplerin hayata geçirilmesi uğruna mücadele çağrısı yapıldı. ■

Reinhausen Sorunu Çözümlendi mi?

İşçilerin ve diğer emekçilerin üç aydır devam eden kararlı uğraşlarından sonra F.Alman hükümeti Reinhausen Krupp işletmelerinde çalışan işçilerin sorunlarının çözümüne yönelik önerilerini açıkladı.

Yaklaşık 6 bin Krupp işçisinin işyerini kaybetmemek, Krupp işvereninin ise işyerini biran önce kapatmak doğrultusunda gelişen olayların kesin sonucunun nasıl olacağı bilinmemekle birlikte, Bonn hükümetinin, Kuzey Ren Westfalya eyaleti hükümetinin ve Avrupa Topluluğu'nun ortaklaşa 1 milyar mark tutarındaki yatırımı bu bölgeye yaparak yeni işyerleri oluşturacağı açıklandı.

Bir milyar marklık yatırım başta Krupp işçileri olmak üzere Ruhr havzasındaki işsizliğin önünü alıp, sorunları çözebilecek mi? Bu soruya uzun vadeli düşününce verilecek cevap kısaca hayırdır. Bunun yanısıra Reinhausen direnişi diye somutlanan olayın başlangıç noktası olan Krupp işyerinin kapanmamasına çözüm olup olmayacağı da açıkça belli değildir. Belli değildir çünkü, sözü verilen yeni yatırımlarla oluşturulmak istenen yeni işyerleri kavramı, Krupp işvereninin Reinhausen'daki fabrikasını kapatabilmesine yeşil ışık yakar mahiyette görünmektedir. Krupp işçileri de bu uygulamayı farkettikleri için 24 Şubat günü Bonn'da yapılan toplantıdan sonra, üzerinde anlaşılan önerilerin problemlerini çözmeye yönelik olmadığını söyleyerek eylemlerini sürdüreceklerini belirttiler.

Ruhr havzasında yeni işyerleri oluşturulması için ancak 400 milyon marklık yardım taahhüt eden Bonn hükümeti, diğer yandan bugüne kadar çeşitli projelere cömertçe yardımlarıyla ünlenmiş bir hükümet. Mesala Kalkar'daki atom santrali için 7 milyar, Airbus adıyla anılan uçak şirketi için yaklaşık 13 milyar, "Jäger 90" adlı bombanın geliştirilmesi için 28 milyar mark vb. gibi. Uzmanların belirttiğine göre Ruhr havzasına yapılmak istenen 1 milyar marklık yardım sorunun çözümüne gerekli olanın ancak yarısını oluşturuyor. Bu noktadan bakıldığında, son durum her ne kadar gerici Bonn hükümetinin, işçilerin direnişi karşısında geri adım atıyor görüntüsünü verse de, sonuçta gerçekleştirilmek istenen yine işverenler ve Bonn hükümetinin ortaklaşa yapmak istediklerinin biraz pahalıya malolanıdır.

Rheinhausen'la dayanışma eylemlerinden: 23 Şubat'ta Ruhr bölgesinde boydan boya insan zinciri oluşturuldu.

Son günlerde gelişen bu olaylardan sonra Duisburg Krupp işçilerine ve onların haklı eylemlerini tüm güçleriyle destekleyen herkese daha uyanık bulunmak, daha aktif olmak görevi düşmektedir. İstedikleri zaman caddeleri doldurup, kavşakları işgal edip hayatı durduranlar, 23 şubat akşamı olduğu gibi Duisburg-Dortmund arasındaki 80 kilometrelik yolu yağmura, soğuğa rağmen elele tutuşarak birbirine bağlayanlar çelik işverenlerine de, onların sözcüsü Bonn hükümetine de sorunun çözümüne yönelik somut adımlar attırabilirler, artırabilecek güçtedirler. ■

F.Almanya'da Çalışma Süresinin Kısaltılmasında Bir Adım Daha

F.Almanya'da toplu sözleşme görüşmelerinin birinci maddesi haline gelen haftalık çalışma süresinin kısaltılması mücadelesinde işçi sınıfı bir mevzi daha kazandı. Haftalık çalışma süresinin 35 saate indirilmesi için uzun zamandır mücadele eden metal işçileri ve sendikaları IG Metall son toplu sözleşmelerde işverene çalışma süresinin 36,5 saate indirilmesini kabul ettirdiler.

Kasım 1988 tarihinden itibaren iki yıl süre için varılan anlaşma gereğince çelik işçileri ayrıca, 1988 yılı için %2, 1989 yılı için gene %2 oranında ücret zammı alacaklar.

Diğer yandan toplu sözleşme görüşmelerinde önce IG Metall sendikası tarafından gündeme alınan haftalık çalışma süresinin kısaltılması mücadelesi şimdi Alman Sendikalar Birliği DGB'nin hemen bütün üye sendikaları tarafından toplu sözleşme görüşmelerinde gündem maddesi haline getirilmeye başlandı.

F.Almanya'da kamu çalışanlarının sendikası ÖTV toplu sözleşme görüşmelerinde çalışma süresinin 35 saate indirilmesi için uyarı grevleri yaptı. Toplu ulaşım araçlarının sefere çıkmaması sonucu çeşitli yerleşim birimlerinde hayatın felce uğraması uyarı grevinin başarılı geçtiğine, sendikanın 35 saatlik çalışma süresinde kararlı bir şekilde mücadele edeceğine gösterge oldu.

Diğer yandan toplu sözleşme görüşmeleri süren F.Alman demiryolu işçilerinin sendikası da haftalık çalışma süresinin 35 saate indirilmesi konusunda kademeli olarak artırılacak uyarı grevleri yapacaklarını açıkladı. ■

düşmanı odur; bugün esas mücadele edilmesi gereken güç Sovyetler Birliği ve her ülke içinde de onun uzantıları olan beşinci kol güçleridir." Bu bir tek örnektir. Böyle bir anlayış, bugün de kısmen "örtülü" şekilde de olsa aynen geçerli kaldığına göre, hangi **ilişkilerden** bahsetmek mümkündür ki? Bu anlayış varolduğu müddetçe, o anlayışın müritleriyle, sözgelimi demokrasi ve barış sorunları bazında ilişkiler geliştirmek mümkün olabilir mi? Bu zihniyetin üstünden atlayarak, yani onu duymazlıktan gelerek de "Maoizmle ilişkilerden" sözetmek belki mümkündür ama bu tür ilişkiler, burada TİKP somutunda ele aldığımız konunun dışındadırlar.

"Sol içi yeni politik ilişkiler kültürü" oluşturmaktan elbette komünistler sözediyorlar, ama bunu "boşluğa" söylenmiş bir temenni olarak ifade etmiyorlar; somut, belirlenmiş, çerçevesi belli sorunlara ilişkin olarak söylüyorlar ve **kimlere** söylediklerini gizlemedikleri gibi, **kim olarak** söylediklerini de gizlemiyorlar. O halde komünistler, "yeni politik ilişkiler kültüründen" sözederken sırf bir üsluptan, bir niyetten bahsetmiyor, yani "iyimser olmak" için iyimser davranmıyorlar; varolan ve kendini ayrı ayrı her bir somut durum bazında açığa vuran olumlulukları evrensel düzeyde ve her bir ülkede, bir araya getirmekten, harekete geçirmekten ve güçlü kılmaktan sözediyorlar. Buna göre komünistler yeni bir sol politik ilişkiler kültüründen sözederken, bu kültüre kimlerin hangi varsayımlarını terkederek gelebileceklerini saptamıyorlar, yani aradıkları somutluk bu noktada düğümlenmiyor; ama **gelinecek noktayı** saptıyorlar. Somutluk burada ve bu somutluk zaten, kimlerin hangi varsayımlarını bir kenara bırakmaları gerektiğini yeterince anlatıyor.

Yeni bir sol politik kültür gibi, son derece önemli bir içeriğe sahip bulunduğundan kuşku duymadığımız bir kavramın, Türkiye'de ve Maoizme ilişkin bir detay düzeyinde tartışılması belki tek başına gereksiz olabilirdi; çünkü zaten kavramı bu türden seslendirmek, onu sulandırmaktan ve sıradanlaştırmaktan başka anlama gelmez. Herkes kendi sübjektif niyet ve değerlendirmesini bu kavramla temellendirmeye çalışırsa ortaya "sol kargaşa kültürünün" çıkması pekala muhtemeldir.

Kavramın bir tek kere ve sadece bir tek olaya ilişkin "aykırı" kullanımı solun bu olguya ilişkin ortak kanaatini elbette değiştirmez ve bu açıdan önemsiz sayılmalıdır. **"Sosyalist Parti" misyonunu** sol bilmektedir ve mesela bugün, Türkiye'nin siyasal gündemini renklendiren ve devlet içindeki kliklerin çatışmasından başka bir şey olmayan "MİT Raporu" olayının içindeki baş aktörlerden biri "neden Perinçektir?" diye soran tek bir solcu yoktur. Buna karşılık "Sosyalist Parti"nin Anayasa Mahkemesi'nce kapatılmak istenmesine "iyi olur" diyen solcu da yoktur. Bu partinin herhangi bir zamanda, sözgelimi demokrasi konusunda göstereceği müspet bir davranışın **sol** tarafından yok sayılacağını ya da hareketin temel varsayımlarında ortaya çıkacak olumlu değişmelerin hesaba katılıp değerlendirilmeyeceğini söylemek haksızlık olur. Ama bu, somut bir durumun değerlendirilmesi olması nedeniyle, "Sosyalist Parti"nin kuruluşunu "olumlu bir gelişme" olarak nitelemekten çok farklı bir tutumdur.

Türkiye'de solun gerek "iç ilişkiler" ve gerekse "dış ilişkiler" kültürü bakımından yenileşmeye ihtiyacı, asla gözardı edilemeyecek bir olgudur ve bu konuda solun her kesimine **yapıcı ve yaratıcı** roller düşmektedir. Sözgelimi, Türkiye solunda süregiden "grupçu" eğilim ve "küçük dükkancılığı" çağrıştıran anlayışların terkedilmesi, mevcut olduğu kadarıyla yetersiz ve üretkenliğe dönük bulunmayan işbirliği ve diyalog alışkanlığının geliştirilerek yerleştirilmesi, politikayı ideolojiden ve bilimsellikten **büsbütün** soyutlayıp cambazlık düzeyine indirgeyen yaklaşımlardan uzak durulması gibi solun tamamı tarafından benimsenmesi gereken ölçüler vardır. Yeni bir sol politik kültür, solun bütün kesimlerine kendi özgün perspektiflerini koruyup geliştirme hakkını tanıyarak onlardan **solun ortak perspektifini** yaratıp geliştirmeye katkıda bulunmayı istemek, ne zaman ve kim tarafından yaratılmış olursa olsun, "patenti alınmadığı için" solun tamamına malolmuş değerleri olduğu gibi koruyarak bunlara yenilerini ilave etmeye çalışmak diye anlaşılırsa, sanırız daha güvenli bir çıkış noktası saptanmış olur.

"Yeni bir sol politik ilişkiler kültürü"ne götüreceğini varsaydığımız perspektiflerin basite indirgenmesi şüphesiz olayı hafife almaktan değil, kavramın, gerek bütünlüğünü ve gerekse ifade ettiği öğeleri tam değil, eksik ve yanlış kavramaktan kaynaklanıyor. Kavrama açıklık getirmek, bunun için önem taşıyor.

Konuya başka bir boyuttan daha bakmak gerekiyor; o da Türkiye solunun kendine özgü durumudur. Bu özgünlüğü yok sayan hiç bir yaklaşım isabetli olamaz. Yeni politik ilişkiler kültürü kim için, hangi cazibeyi içeriyor olursa olsun, son tahlilde Türkiye solu için **ortak** bir cazibeyi içermeli, bunu ifade etmelidir. O halde sol içi yeni politik ilişkiler kültürü, varolan mevcut politik ilişkiler kültürünü çıkış noktası olarak almak ve bunun eleştirisine dayanmak zorundadır. Mevcut politik ilişkiler kültüründen yola çıkılacaksa, hem genel olarak bu kültürün bütünlüğünü, hem de her sol siyasi hareket, bu kültür içindeki payını eleştirmekle, bu kültürden kendine düşen mirasın ne kadarını ve **neden** reddettiğini ortaya koymakla işe başlamak durumunda olacaktır. Bu yoldan, mevcut ilişkiler kültüründen ne kadarını neden korumamız gerektiği de anlaşılacak, sol politik ilişkiler kültürünün, üstüne bina edileceği temel de ortaya çıkacak.

Bu mantıksal ve her halükarda tutarlı görünen yaklaşımı Türkiye solu özgünlüğünde yerine oturtmaya çalışırsak, sorunun hiç de öyle olumlu ifade biçimleri aramaktan ibaret olmadığı ortaya çıkacaktır. İlk anlaşılacak şey sanırız, yeni bir sol politik kültürün teorik bir sorun olmadığı, tamı tamına bir pratik sorunu olduğudur. Evrensel düzeyde bu kavramın literatüre girmesi de, en azından 70 yıl süren bir pratiğin soyutlanmadan kalmış birikiminin bilgi alanına aktarılması ihtiyacından doğmamış mıdır? ■

Perestroikamızı Esinlendiren Nedir?

SBKP MK Genel Sekreteri M.Gorbaçov'un kaleme aldığı "PERESTROİKA, Ülkemiz ve Dünya İçin Yeni Düşünme Tarzı" adlı kitap, pekçok dile çevrildi ve dünyada büyük ilgiyle karşılandı. Aşağıda bu kitaptan bazı bölümler sunuyoruz.

PERESTROİKAMIZI ESİNLENDİREN NEDİR?

Sosyalist toplumu katı ve değişmez olarak görmek, onun gelişimini, karmaşık gerçekliği kesin biçimde oluşturulmuş kavramlara ve formüllere uyarlama çabası olarak algılamak yanlış ve hatta zararlıdır. Sosyalizmin kavramları gelişmektedir; tarihi tecrübe ve objektif koşullar gözönüne alınarak sürekli zenginleştirilmektedir.

Lenin'in sosyalist kuruculuğun teori ve pratiğine yaratıcı yaklaşımından daima ders aldık ve almaya devam ediyoruz. Onun bilimsel yöntemlerini kullanıyoruz, somut durumların analizindeki maharetini iyice öğreniyoruz.

Perestroika sürerken Lenin'in eserlerini, özellikle son çalışmalarını tekrar tekrar inceliyoruz.

Marksizm-Leninizmin klasikleri bize sosyalizmin temel karakteristiklerinin tanımını bıraktılar. Sosyalizmi ayrıntılarıyla resmetmediler. Onun teorik olarak öngörülebilir aşamalarından söz ettiler. Şimdiki aşamanın nasıl olması gerektiğini göstermek bizim görevimiz. Bu aşamadan bilfiil geçmemiz gerekecektir, zira klasikler bize teknikleri değil, yaklaşımı öğretiyor.

Bu yeni aşama bizi Lenin'in mirası ve yöntemlerine dayanarak sosyalizmin birçok teorik meselesini ve oluşmuş fikirlerini ayırtetmek ihtiyacı ile karşı karşıya bırakıyor. Ölümünü izleyen yıllarda, Lenin'in fikirlerine her zaman için bağlı kalınmadığından, böyle bir gözden geçirmenin önemi daha da artıyor. Ülkedeki özgül durum, sosyalist kuruculuğun tarihi koşullara denk düşen biçim ve yöntemlerini bize kabul ettirdi. Ne ki bu biçimler yüceltildi, idealize edildi ve dogmaya dönüştürüldü. Bu, sosyalizm imajının güç kaybetmesine, abartılı bir merkeziyetçiliğe, insani çıkarların zengin çeşitliliğini ihmale, halkın toplumsal yaşamda oynadığı aktif rolün küçümsenmesine ve bariz biçimde eşitlemeci eğilimlere yol açtı.

Ekonomiyi yönetme modelini ele alın. Sovyetler Birliği'nin geliştiği özgül tarihi durum ve ekstrem koşullarımızın bu modeli etkilemesi kaçınılmazdı. Savaş tehdidi, en kanlı ve en tüketici savaşların yeraldığı bir tarih —ki onlarsız da zaten güçlük dolu olacaktı— ve iki kez savaş sonrası yeniden kurma çabaları, tüm bunlar, yönetimde katı bir merkeziyetçiliğin ortaya çıkmasını getirdi. Sonuçta, yönetim sistemimizin demokratik temeli daraldı.

Şimdi, bu paradoksun nasıl geliştiğine dönelim. Bunun neden ortaya çıktığına bakalım. Genç Sovyet Rusya yeni bir toplumu kurmaya başladığında kapitalist dünyaya karşı yapayalnızdı, ekonomik ve teknolojik geriliğin çabucak üstesinden gelme ve günün gereklerine uygun bir sanayii pratikte sıfırdan başlayarak yaratma ihtiyacındaydı. Bu görülmedik bir şevkle yapıldı.

Bunu gerçekleştirebilmek için ulusal gelirimizde tasarrufların payını esaslı biçimde artırmak zorundaydık. Paranın büyük kısmı savunma sanayi dahil ağır sanayinin gelişmesine tahsis edildi. Bu önceliğin bize neye malolduğu hiçbir zaman sorulmadı, ya da daha doğrusu böyle bir soru geri planda kaldı. Devlet bunun için harcamadan kaçınmadı, ülkesinin bağımsızlığı ve sosyalist tercihi için fedakarlıklara hazırdı.

Ortaya çıkan yönetim sistemi o hedefleri yerine getirmeye yönelikti. Bu sistem fazlasıyla merkezileşmişti, her görev son ayrıntısına dek tanzim ediliyordu. Görevleri sıkı sıkıya belirliyor ve bütçeden pay tahsis ediyordu. Bu yönetim sistemi misyonunu yerine getirdi.

Yine de böylesi bir yönetimi tümüyle objektif şartlara atfedemeyiz. Hatalı öncüller ve sübjektif kararlar sözkonusuydu. Bugünün problemlerini değerlendirirken, bunlar da akılda tutulmalıdır. 1930'larda ve 40'larda şekillenen yönetim sistemi ekonomik ilerlemenin talepleri ve şartları ile giderek çelişmeye başladı. Olumlu potansiyeli tükenmişti. Giderek daha engelleyici oldu ve bize daha sonra öylesine zarar veren frenleyici mekanizmanın belirmesine yol açtı. Ekstrem durumlar için sözkonusu yöntemler hâlâ kullanılıyordu.

Bu noktada dogmatizm bir "harcama" ekonomisinin(1) gelişmesini teşvik etti, ki bu büyük ivme kazandı ve 1980'lerin ortasına dek varlığını sürdürdü. Kısa süre öncesine kadar ekonomimize egemen olan malum "brüt-output yaklaşımı"nın(2) kökleri burada yatmaktadır.

Sosyalizm koşullarında mal-para ilişkilerinin ve değer yasasının rolüne karşı peşin hükümlü bir tavır bu şartlarda gelişti; bunların sosyalizme karşı ve ona yabancı oldukları sık sık iddia edildi. Bunlar kâr-zarar hesabına yeterince değer vermeme durumu ile birleşti, fiyatlandırmada karışıklık ve para dolaşımı konusunda aldırmazlık yarattı.

Mevcut yönetim sisteminin dar demokratik temeli yeni koşullarda ziyadesiyle olumsuz etkilerde bulunmaya başladı. Lenin'in emekçilerin öz-yönetimi düşüncesine pek yer yoktu. Toplumsal mülkiyet yavaş yavaş gerçek sahibinden —çalışandan— çalınıyordu. Bu mülkiyet kurumsal ya da yerel çıkarlar gözetilmesi sonucu sık sık kayba uğradı, gerçek bir sahipten mahrum, bedava, sahipsiz bir duruma geldi. Tüm halkın mülkiyetine yabancılaşmanın, toplumun çıkarıyla çalışanın kişisel çıkarları arasında uyum sağlamadaki eksikliğin sürekli artan belirtileri ortaya çıktı. Olanların temel nedeni şuydu:

Ekonomideki eski yönetim sistemi, yeni aşamada, bir gelişme faktörü olmaktan çıkıp, sosyalizmin ilerlemesini geciktiren bir frene dönüşmeye başlamıştı.

Frenleyici mekanizmanın siyasi yönünden söz ederken, ortaya çıkan paradoksal durumu görmemek mümkün değil: Sosyalizme bağlı, yetişmiş ve yetenekli insanlar sosyalizmde varolan imkanları, yönetimde gerçekten yer alma haklarını tam olarak kullanamıyorlardı. Yetkili ve idari tüm organlarda işçiler, çiftçiler ve aydınlar her zaman elbette temsil edildiler, ama kararların oluşturulması ve alınmasına katılımları her zaman sosyalist toplumun sağlıklı gelişimi için gereken ölçüde olmadı. Kitleler daha aktif siyasi çaba göstermeye hazırdı, ne ki buna fırsat yoktu. Oysa sosyalizm tam da bu yüzden, daha da çok sayıda insanı siyasi faaliyete kattıkça daha güçlenir.

Ekonomideki frenleyici mekanizma, tüm sosyal ve ideolojik sonuçlarıyla birlikte, bürokratik kamusal yapılanmalara ve bürokrasinin her düzeyde yapılanmasına yol açtı. Bu bürokrasi tüm devlet, yönetim ve hatta toplum işlerinde çok büyük bir etki sahibi oldu.

Bu koşullarda Lenin'in yönetim ve öz-yönetim, kâr-zarar hesabı, toplumsal ve kişisel çıkarları bağdaştırma konusundaki değerli düşüncelerinin layıkıyla uygulanmadığı ve geliştirilmediğini söylemeye gerek yok. Bu, gerçeklikten kopuk kemikleşmiş sosyal düşünme örneklerinden yalnızca biridir.

Perestroika, politikalarımız ve sosyal düşüncelerimizle ilgili yeni görevler getiriyor. Sosyal düşünüşü kemikleştirmeye son vermek, böylece ona daha geniş ufuk açmak ve kişi kültü döneminin tipik özelliği olan teori üzerindeki tekelin sonuçlarının tümüyle üstesinden gelmek bu görevler arasında bulunuyor. O dönemde sosyalist toplumun ekstrem şartlarda vücut bulmuş gelişme biçimleri, Stalin'in otoritesi ile mutlaklaştırılmış ve sosyalizm için mümkün olan yegane biçimler olarak görülmüştür.

Sosyal ve siyasi düşüncede adamakıllı bir değişiklik yapılmalıdır. Bu konuda Lenin'den ders almalıyız. Lenin köklü değişikliklere, değerlerin yeniden takdirine, teorik direktif ve siyasi sloganların gözden geçirilmesine olan ihtiyacı zamanında sezme konusunda ender bir yeteneğe sahipti.

İşte en çarpıcı bir örnek: Nisan 1917'de Rusya'ya döndüğünde Lenin ülkede Şubat devriminden sonraki durumu, gelişme eğilimleri ve olanaklarını zaman kaybetmeden doğru olarak değerlendirdi. Sadece Parti ve Sovyetler için mümkün olabilecek taktikleri doğru olarak belirlemekle kalmadı, yeni bir stratejik görevi, partiyi ve kitleleri bir sosyalist devrime hazırlama görevini de gündeme getirdi. Aksi takdirde otokrasinin devrilmesiyle elde edilen kazanımlar pekala yok olabilirdi. Taktiklerde böyle önemli değişiklikler görmüş geçirmiş pekçok Bolşevik için dahi beklenmedik bir şeydi. Perestroikamızı sürdürürken işte bu tür siyasi düşünüş diyalektiğini öğreniyoruz.

O sırada ve sonrasında Parti'nin yeni düşünceleri çok yavaş anladığı zamanlar sık sık oldu. Devrim davasına en bağlı kişilerin dahi yanlış anlama içinde bulundukları güç zamanlar yaşandı. Ama Lenin ve arkadaşları insanları ikna etme, olanları açıklama, aynı konuya tekrar tekrar dönme, diğer insanlara enerji aşılama ve tereddütlü ya da kuşkulu olanları kazanma yeteneğine sahipti. Lenin'in de bunu güç bulduğu zamanlar oluyordu. Bir keresinde, gerilime dayanamayan ve devrim içinde rahat bir hayat arayanlara atıfta bulunarak acı bir dille şunları yazmıştı: "Yorucu, bazan çok yorucu zamanlar oldu, ama dünyayı verseler o dönemin en ufak bir zerresini, sığ insanlar ve filistenlerle geçirilecek tüm bir hayatla değişmem."

Yeni görevlerin başarılması gerekiyor, cevap vermek üzere hazır reçeteler yok, bu tür cevaplar bugün de yok. Sosyal bilimciler bize henüz tutarlı birşey önermediler. Sosyalizmin ekonomi politiği gününü doldurmuş kavramlarda takıldı, hayatın diyalektiği ile uyumlu değil. Felsefe ve sosyoloji de pratiğin gerektirdiklerinin gerisinden geliyorlar. Tarih bilimi de esaslı biçimde gözden geçirilmeli.

SBKP 27. Kongresi ve MK Plenumu yaratıcı düşünce için yeni olanaklar açmış ve onun gelişimine güçlü bir ivme vermiştir. Devrimci teori olmadan devrimci hareket olmaz — bu Marksist yargı bugün her zamankinden de yerindedir.

PERESTROİKA BİR DEVRİMDİR

Perestroika pekçok anlamı olan bir kelime. Bu mümkün olabilecek pekçok eş anlam arasından, kelimenin özünü en doğru biçimde ifade eden en önemlisini seçecek olursak, şöyle söyleyebiliriz: Perestroika bir devrimdir. Sovyet toplumunun sosyo-ekonomik ve kültürel gelişiminde, nitelik olarak yeni bir duruma yönelik radikal değişimleri içeren kesin bir hızlanma, kuşkusuz devrimci bir görevdir.

Ocak 1987 Plenumu'nda şunu belirtmekte her bakımdan haklıydık: Özü, Bolşevik gözüpekliği ve insani sosyal atılım olan şimdiki hattımız, Leninist Parti'nin 1917 Ekim günlerinde başlattığı büyük kazanımların doğrudan bir devamıdır. Devrimin temel fikirlerinin yalnızca bir devamı değil, yaygınlaşması ve gelişmesidir. Ekim Devrimi'nin getirdiği tarihi ivmeye yeni bir dinamizm vermeli, toplumumuzda onunla başlayan herşeyi daha ileri götürmeliyiz.

Elbette perestroikayı ülkemizin bin yıllık tarihinde bir dönüm noktası olan ve insanlığın gelişimine yaptığı etkinin gücü bakımından benzersiz bulunan Ekim Devrimi ile eş tutmuyoruz. Yine de Ekim Devrimi'nin yetmişinci yılında neden yeni bir devrimden söz ediyoruz?

Bu sorunun cevabını vermeye tarihi benzetmeler yardımcı olabilir. Lenin bir keresinde şuna işaret etmişti: Klasik burjuva devrimi ülkesi Fransa'da, 1789-93'teki Büyük Devrim'den sonra onun amaçlarına ulaşmak üzere üç devrim (1830, 1848 ve 1871) daha yaşandı. Aynı şey Britanya için de geçerli; 1649 Cromwell Devrimi'nden sonra 1688-89 "muzaffer" devrimi geldi ve yeni sınıfı —burjuvaziyi— nihayet iktidara getirmek için 1832 reformu gerekti. Almanya'da ise iki burjuva-demokratik devrim (1848

ve 1918) ve bunlar arasında da Bismarck'ın "asker kuvvetine dayanarak" yürüttüğü zorlu reformlar oldu.

Lenin, "zaferden sonra silahların bırakılıp, kazanılanla yetinmenin mümkün olduğu bir devrim tarihte olmamıştır" diye yazmıştı. Öyleyse, toplumun gelişiminde kapitalizmden daha da köklü sosyo-politik ve kültürel değişiklikler gerçekleştirmeye koyulan sosyalizm, tüm potansiyelini ortaya çıkarmak ve nihayet temelinden yeni bir formasyon olarak şekillenmek üzere neden bazı devrimci aşamalardan geçmesin? Lenin şu düşüncesini birçok kez tekrarladı: Sosyalizm pekçok tecrübeden oluşacaktır. Her deneme belli bir anlamda tek yanlı olacak, her biri kendine özgü yanlara sahip olacaktır. Bu tüm ülkeler için geçerlidir.

Tarihi tecrübe, sosyalist toplumun durağanlık eğilimlerinin belirmesi ve birikmesine karşı ve hatta büyük sosyo-politik krizlere karşı sigortalı olmadığını göstermiştir. Ve bir kriz ya da kriz öncesi durumun üstesinden gelmek için tam da devrimci karakterde önlemler gereklidir. Burada en önemli nokta sosyalizmin devrimci değişiklikler yapabilmesidir, çünkü sosyalizm tabiatı itibarıyla dinamiktir.

1985 baharında Parti bu görevi gündemine koydu. Birikmiş ve belirmekte olan sorunların ağırlığı, onların anlaşılması ve çözümündeki gecikme devrimci bir yoldan hareket etmeyi ve toplumun devrimci bir biçimde gözden geçirilmesini gerektirdi.

Perestroika sosyalizmin gelişiminde, onun temel özelliklerinin hayata geçirilmesinde ileriye doğru bir atılım olduğu için devrimci bir süreçtir. Daha başından itibaren, kaybedecek zamanımız olmadığını kavradık. Başlama çizgisinde çok uzun süre kalmamak, arayı kapatmak, tutuculuğun batağından çıkmak ve durgunluğun ataletinin hakkından gelmek çok önem taşıyor. Bu evrimci bir şekilde, utangaç, emekleyen reformlarla yapılamaz. Tek bir gün olsun dinlenmeye hakkımız yoktur. Tam tersine, her geçen gün çabamızı artırmalı, onun sürati ve gücünü çoğaltmalıyız.

Devrimci biçimde davranmak elbette önünü ardını düşünmeden ileri atılmak anlamına gelmiyor. Süvari hücumları her zaman için uygun değildir. Bir devrimi yöneten siyasetin kanunları, mümkün olanı uygulama sanatıdır. Onun aşamalarını atlamak ve kendimizi gemide bırakmak durumu önlenmelidir. Şimdi esas görev nitelik olarak yeni sınırlara ilerlemenin temelini yaratmaktır. Aksi takdirde herşey yüze göze bulaşabilir ve büyük davaya zarar verebilir.

Teorimize uygun olarak, devrim, kurmak demektır ama aynı zamanda yıkma anlamına da gelir. Devrim eskimiş, durağan olan ve hızla ilerlemeyi engelleyen ne varsa yıkılmasını istiyor. Yıkım olmadan yeniyi inşaya alan açamazsınız. Perestroika aynı zamanda sosyo-ekonomik gelişmeyi geciktiren engellerin, ekonomide günü geçmiş yönetim yöntemlerinin ve dogmatik klişeci zihniyetin de kararlı ve radikal biçimde bertaraf edilmesi anlamına geliyor. Perestroika pekçok insanın, tüm toplumun çıkarlarını etkilemektedir ve elbette, bu yıkım, eski ile yeni arasında çelişkileri, hatta zaman zaman ateşli çatışmaları getirmektedir. Bombalar patlamıyor, kurşunlar uçuşmuyor kuşkusuz, ama karşı koyanlar var. Hareketsizlik, kayıtsızlık, tembellik, sorumsuzluk ve hatalı yönetim de karşı koyuştur.

Bu, anlaşılır bir şey. Perestroika çabası derinleştikçe toplumumuzun atmosferi gerginleşti. Bazılarının, tüm bunları başlatmanın gereği var mıydı, diye sorduklarını duyduk.

Bazı kişiler bu çabaya "devrim" denilmesini dahi kabul etmiyor. Bazıları "reform" teriminden dahi korkuyorlar. Ama Lenin bu kelimeyi kullanmaktan korkmadı ve Bolşeviklere devrimin davasını yeni koşullara ulaştırmak için gerekiyorsa kendilerinin "reformizm"e gitmesini öğretti. Bugün devrimci değişiklik için radikal reformlara ihtiyacımız var.

Devrimci dönemin işaretlerinden bir tanesi ön saflarındakilerin temel değişikliklere hazır bulunduğu toplumun hayati çıkarlarıyla, halkın acil, günübirlik çıkarları arasındaki az çok belirgin başkalıktır. Perestroika en çok eski tarzda çalışmaya alışkın olanlara vuruyor. Siyasi muhalifimiz yok, ama bu çeşitli nedenlerle perestroikayı kabul etmeyenlerle karşı karşıya gelmediğimiz anlamını taşımıyor. Perestroikanın ilk aşamasında muhtemelen herkes fedakarlıklar yapmak durumunda olacaktır. Ama bazıları hakketmedikleri ve gayrimeşru olarak elde ettikleri ayrıcalıkları ve önceliklerinden, ilerlememizi engellemiş olan haklarından tümüyle vazgeçmek zorunda kalacaklardır.

Devrim gibi, perestroikayla da oyun oynayamazsınız. İşleri sonuna kadar yürütmeli ve hergün ilerleme kaydetmelisiniz ki, kitleler onun sonuçlarını hissetsin ve süreç maddi-manevi ivme kazanarak ilerlemeye devam etsin.

Önlemlerimizi devrimci olarak nitelerken onların uzun vadeli, radikal ve ödünsüz olduğunu ve toplumu baştan aşağıya bütünüyle etkilediğini kastediyoruz. Bunlar hayatın tüm alanlarına, çok yönlü bir şekilde etkiliyor. Bu, toplumumuza makyaj yapmak ya da onun yaralı yanlarını süslemek değildir, toplumumuzu tümüyle iyileştirmek ve yenilemektir. ■

[1] Büyümenin esas olarak yeni işletme ve fabrikaların yapılması, daha fazla işçi çalıştırılması yoluyla sağlanması. Bu durum üretim niteliğinde bir yükselme olmaksızın üretim maliyetinde artışa yol açmaktadır.

[2] Ürünlerin niteliğini geliştirmek ve arzı talebe göre ayarlamak yerine ürünlerde "ağırlık" ve "nicelik" gözeten dengesiz planlama ve üretim yaklaşımı.

ÖZAL, MİT, ZAKKUM

(Baştarafı 3. sayfada)

seçimle Meclis'e muhalefet diye girenlerin bu kurumu baş tacı yapmaları ülkemizin içinde bulunduğu muhalefet boşluğunun ve bu nedenle de siyasal krizin asıl sebebidir. Seçim sonrasında Özal yönetiminin yazımızın başında andığımız birbirini izleyen rezaletlerine karşı ne denli kof, işe yaramaz bir aygıt olduğu bu denli belli olan

Meclis'e önerge vermekle, gazetelere beyanatta bulunmakla muhalefet yaptığını iddia eden bu burjuva muhalefet sayesinde Özal elbette her türlü entrikasını daha uzun süre sürdürebilecektir.

Sosyal demokrat parti, temel demokrasi sorunlarının tek bir tanesini bile gündeme getirememiştir. Evren Özal yönetimi parlamentoyu sahte demokrasinin bir avadanlığı, bir aldatmaca aracı gibi kullanmaktadır. Ülkenin politik gündemi, siyasal arena, dün olduğu gibi bugün de Özal'ın ardı arkası gelmez atraksiyonlarına tanık olmaktadır.

Demokrasinin burjuva iktidar ile burjuva muhalefet arasındaki polemiklerden, Meclis oyunlarından, suyuna tirit muhalefetten, eninde sonunda bir aksesuar kalan —çünkü devlete sahip çıkan— bir sosyal demokrasinin yakınmadan öteye gidemeyen eleştirilerinden, ya da Demirel'in ekonomik kriz nedeniyle Özal'ın yıpranacağı ve sağdaki oyların kendisine kayacağı günleri kollayan "hesap adamlığı"ndan doğacağını ummanın gerçek bir gaflet olduğu ve bu bakımdan burjuva muhalefetin varlığına olmadık primler vermenin vahameti her geçen gün daha çarpıcı örnekleriyle ortaya çıkmaktadır. Ülkemizin en önemli siyasi sorunu olan **muhalefetsizliğin** giderilmesi ise kitle muhalefetini yükseltmekle ve siyasal arenaya yansıtmakla mümkündür. Bu ise sol güçlerin en geniş birlikteliğini kucaklayacak sol partinin bir an önce gerçekleşmesi ile sağlanabilir.

Sol içinde sorumluluk taşıyan her siyasal örgüt ve kişi artık görmelidir ki, ülkenin içinde bulunduğu çöküş süreci her geçen gün daha da hızlanmaktadır, toplumdaki değerler daha da aşınmakta, yokolmakta, umutsuzluk, çaresizlik, kanıksamışlık biçiminde kitleleri daha fazla etkisi altına almaktadır. Özal'da en veciz, en somut ifadesini bulan Türk burjuvazisinin zihniyeti, ahlaksızlığı, entrikacılığı toplum bünyesinde ve bizzat o toplumun çok büyük kesimini oluşturan emekçi yığınların bilincinde ağır tahriplere, saptırmalara, oyalama ve şaşırtmalara, bireyciliklere yol açmaktadır.

Bu gidişe dur diyebilecek ve ülkemizin en sağlıklı, en diri sınıf dinamiklerini harekete geçirecek biricik faktör, politik sol güçlerin kendisidir. Bu güçleri birleştirip, merkezileştirme işi çeşitli politik grupçuluklarla, dar ve kısa vadeli politik hesaplarla daha da geciktirildikçe, bu tutum meydanın burjuva muhalefetine bırakılmasından başka bir anlama gelmeyecek, böyle bir durumdan da ancak ve ancak Özal ve rejimi yararlanacaktır.

Soldaki her politik örgütlenme ve kişi bu sürecin önüne geçebilecek yegane potansiyeli, birikim olarak çok güçlü, fakat dağınık ve örgütsüz olduğu için sosyal ve siyasal arenada güçsüz potansiyeli oluşturmakta, bu nedenle de bu gidişin durdurulmasında derece derece görev taşımaktadır. Sözü geçen görevin bir an önce yerine getirilmesi, sol güçlerin birliğinden geçer, sık sık tekrarladığımız gibi birleşik bir yasal sol partinin yaratılması bu görevin somutlanmasıdır. Çeşitli gerekçelerle bu gereksinmeyi, bu ivedi zorunluluğu görmeyen her sol politik grup, sorunun çözülememesinde pay sahibidir. ■

Güney Afrika'da Rejimin Yeni Saldırıları

Güney Afrika'da ırkçı rejim Şubat ayının son günlerinde yeni bir saldırıya girişti. Apartheida karşı mücadele eden 700'den fazla grubu biraraya getiren Birleşik Demokratik Cephe (UDF) başta olmak üzere 17 demokratik kitle, gençlik örgütünün faaliyetlerini yasaklayan Botha rejimi, 1985'te kurulmuş olan ve 800 binden fazla üyeye sahip Güney Afrika Sendikalar Kongresi'ne (COSATU) de "siyaset yasağı" getirdi. UDF'nin önderlerine kesin yasaklar getirilirken, durumu protesto edenler arasında bulunan Nobel Ödülü sahibi rahip Tutu dahil olmak üzere din adamları ve çok sayıda kişi gözaltına alındı.

20 ay önce ilan edilen "olağanüstü hal" uygulamasından bu yana ırkçı rejimin tüm saldırıları ve aralarında çocukların da bulunduğu otuz bin kişiyi süresiz olarak gözaltına alması, tutuklaması vb. baskılar ANC öncülüğündeki özgürlük mücadelesini durduramadığı gibi, daha fazla sayıda insanı bu örgütlülüğün saflarına çekmeye devam etti. UDF'nin en ılımlı üyelerinin dahi Botha yönetiminin son saldırısının ardından "yönetime karşı şiddet kullanmaktan başka yol kalmadı"ğını belirttikleri görülüyor. Gerçekte Botha'nın Kanun ve Düzen Bakanı Vlok "güvenlik kuvvetlerinin hareketine rağmen devrimci ortam genişliyor. Taş fırlatma zamanı geçti. Şimdi zor bir aşamaya giriyoruz" diyerek bunu kabul etmiş bulunuyor.

Özgürlük hareketinin kazanımlarıyla oluşturulan ve halk iktidarına yönelik örgütlenmeler niteliğindeki yerel yönetim organlarına yöneltilen ağır saldırılara rağmen, halkın kitlesel olarak karşı koyma düzeyinin iyice geliştiği gözleniyor. Örneğin bu organların en ağır saldırılara hedef olduğu bölgelerde dahi, "olağanüstü hal"e rağmen, 6 Mayıs ve 16 Haziran 1987 tarihlerinde gerçekleştirilen siyasi genel grevlere katılım yüzde 90'ı aştı. Yine 1987'deki grevler iş gücü kaybı açısından hesaplandığında 1986'dakinin dört katına varan bir yoğunluğa ulaştı. Grevler kronik bir gerileme içerisinde bulunan ekonomide etkisini iyice duyurdu. COSATU örgütlülüğünü daha güçlendirirken, aynı yıl gençlik ülke çapında örgütlülüğünü Güney Afrika Gençlik Kongresi (SAYCO) çatısında birleştirdi. Bu arada legal kitle örgütlerine yönelik saldırılar karşısında UDF başta olmak üzere bu örgütler yarı-legal yöntem ve örgütlenmelerini de başarıyla gerçekleştirdiler.

Bir başka deyişle Botha yönetimi 1988'e yeni saldırılarla girerken, Güney Afrika halkı ise kendi iktidarı için mücadeleyi alabildiğine güçlendiriyor. ■

Kıbrıs'ta Yeni Cumhurbaşkanı

Kıbrıs'ta 21 Şubat'ta yapılan Başkanlık seçimi 2. turunda Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) tarafından desteklenen bağımsız aday Georgios Vasiliu oyların % 51,63'ünü alarak Devlet Başkanlığı'na seçildi. Seçimlerin ilk turunda, 1977'de Makarios'tan sonra Başkanlığa gelen ve 1983'te yeniden seçilen Spyros Kipriyanu ikinci tura kalabilecek bir oy oranı sağlayamadı. Birinci turda en yüksek oyları alan iki aday, Glafkos Klerides ile Vasiliu ikinci tur seçimlere katılma şansını elde ederken dördüncü aday olan Vasos Lissarides de Kipriyanu ile birlikte elendi. Birinci turdan bir hafta sonra yapılan ikinci ve son tur seçimi ise, merkez ve tutucu güçlerce Batı'nın desteğine sahip olan Klerides'e karşı AKEL oyları ve diğer ilerici, demokrat güçlerce desteklenen Vasiliu kazandı. 57 yaşındaki işadamı ve bağımsız aday Vasiliu'nun ana-babası daha önce AKEL'in merkez yönetiminde görev üstlenmişlerdi.

Hatırlanacağı üzere, Kasım 1986'da yapılan AKEL 16. Kongresi'nde cumhurbaşkanlığı seçimi için "güven telkin eden ve (Kongre'de) belirtilen ilkeler çerçevesinde Kıbrıs sorununa çözüm bulmaya çalışacak bir başkanın seçilmesi için demokratik güçler arasında en geniş işbirliği yolları aranmasına" karar verilmişti. Kongre'de "Kıbrıs konusunda mevcut çıkmazın aşılması ve soruna BM kararları, zirve anlaşmaları ve Sovyet önerileri çerçevesinde barışçı, adil, karşılıklı olarak kabul edilebilir ve gerçekleşebilir bir çözüm bulma yolunun açılması" görevi vurgulanmıştı. Bu doğrultuda alınan kararda, BM Genel Sekreteri'nin iyi niyet girişimleri çerçevesinde toplumlar arası özlü görüşmelerin yapılması ve Kıbrıs sorununun uluslararası yönünün çözümlenmesi için BM çerçevesinde özel bir uluslararası konferans toplanmasında ısrarla durulmuş ve şu öneriler getirilmişti:

- Kıbrıs sorununu uluslararası platforma çekme kampanyası yoğunlaştırılmalıdır,
- Yurtsever demokratik güçler arasında birlik ve işbirliği çabaları güçlendirilmelidir,
- Pratikte gerçekleşecek adımlarla Kıbrıs'lı Rumlarla Kıbrıslı Türkler arasında yakınlaşma sağlamaya çalışılmalıdır.

AKEL ile Vasiliu özellikle Kıbrıs sorunun çözümü konusunda görüş birliği içinde bulunuyorlar.

AKEL'in "gerçekten bağımsız, toprağı bütün, federatif, bağlantısız ve askerden arındırılmış bir Kıbrıs" talebi her geçen gün daha geniş destek görürken, seçimlerden hemen önce Kipriyanu ve Klerides'in ABD ve Avrupa Topluluğu'nun Kıbrıs sorununa sözde yardımcı olacakları illüzyonunu yaymaya çalıştıkları gözlendi. AKEL'in Ada'nın ekonomik bağımlılığa sevkedilmesi ve bağlantısız dış politikadan ayrılma olarak değerlendirdiği ve şiddetle karşı çıktığı AT ile gümrük birliği 1 Eylül'de gerçekleştirildi. Öte yandan değil Kıbrıs'ın yabancı askerlerden arındırılması ve demilitarizasyonu, Kıbrıs'taki 2 büyük İngiliz askeri üssünün daha etkili nasıl kullanılabileceği gündeme geliyordu. Bu arada ABD ve NATO'nun seçimleri belirli bir kaygıyla izledikleri gözlendi.

Başkanlık seçimleri bir bakıma Kıbrıs sorununun uluslararası boyutlarını da yeniden vurguladı. Kıbrıs sorununun kalıcı çözüme ulaştırılmasının bölge ve dünya barışını daha güçlendireceği; diğer yandan Akdeniz'de savaş tehlikesi azaltılacaksa, Avrupa ve Ortadoğu'ya bu denli yakın olan Ada'da yumuşama ve silahsızlanma adımları atılacaksa bunun gerçekleşmesinin ve etkilerinin yalnızca Kıbrıslılarla sınırlı kalmayacağı açık. Nitekim AKEL'in 16. Kongresi'nde Genel Sekreter Ezekias Papayuannu bu durumun altını şöyle çizmişti: "Sorunun uluslararası yönü ile iç yönünün birbiriyle bağlantılı olarak ele alınması gerekmektedir. Böylelikle bir yandan Kıbrıslıların kendilerince, BM kararları ve zirve anlaşmalarında varılan kararlar temelinde sorunun iç yönüne, öte yandan da Sovyetler Birliği'nin tartışmaya sunduğu üzere uluslararası bir konferans çerçevesinde sorunun uluslararası yönüne paralel çözümler bulunmalıdır."

Türkiye'nin müdahalesiyle Kıbrıs'ın bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne ve egemenliğine inen ağır darbeyle ve Ada'nın oldu-bittilerle fiilen ikiye bölünmesiyle ortaya çıkan bu durumun, devam ettiği sürece yalnızca Ada halklarının değil, bölge halklarının da aleyhine olarak, emperyalizmin işine yaradığı açıktır.

Vasiliu'nun cumhurbaşkanı olması ile başlayan süreç, tüm muhtemel engelleme girişimlerine rağmen, sorunun kalıcı çözümü doğrultusunda uluslararası planda çabaların yoğunlaşacağına işaret etmektedir. ■